

LESU ZDAR

11/08

Chřadnutí jasanů – nové poznatky

Evropský týden lesů

Boubínský prales – nejznámější v Čechách

Na Rychleby vystoupíte...

- 3 úvodní slovo
- 4 chřadnutí jasanů – nové poznatky
- 7 Nadační služba LČR
- 8 20.–24. října Evropský týden lesů
- 10 mezinárodní konference na Slovensku
- 11 lesní pedagogika a handicapované děti
- 12 význam Lesnických pamětních knih
- 14 Boubínský prales – nejznámější v Čechách
- 19 keltský horoskop a křížovka
- 22 časopis Háj – ročník II, rok 1873
- 24 bažant je parádně vyšňořen po celý rok
- 26 na Rychleby vystoupíte...
- 28 expozice Vápenka Javorník a Lesní bar
- 30 když jsi jediný, kdo může, musíš to udělat
- 31 pojďte hádat a soutěžit s Lupínkem a Jehličkou

LESU ZDAR

Časopis lesníků a přátel lesa

Adresa redakce:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové,
tel.: + 420 495 860 217, + 420 724 524 064, fax: + 420 495 262 391, e-mail: lesuzdar@lesycr.cz

Vydává: Lesy České republiky, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8, IČ: 42196451,
Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416, ISSN 1214-4835

Redakční rada: Předseda: RNDr. Jiří Stonawski

Členové: Ing. Kamil Bjaček, Ing. Pavel Starý, Ing. Tomáš Sajdl, Ing. Petr Zvolánek,
čestný člen Ing. Jaromír Latner, CSc.

Redakce: Ladislava Řehounková

Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele.

Redakce si vyhrazuje právo krácení příspěvků.

Foto na obálce: Ing. Jiří Vogel

Sazba: Studio Marvil

Tiskne: Casus Direct Mail, a. s. Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce.

(Uzávěrka příštího čísla 27. 11. 2008)

úvodní slovo

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

dovolte mi vás přivítat u listopadového čísla podnikového časopisu „Lesu Zdar“.

— Sychravý podzim nepřináší pochmurno a plískanice jen do otevřených krajin, ale jako by se přenesl i do našich „bezpečných“ domovů. Vývoj makroekonomických ukazatelů ČR a výsledky některých oborů průmyslu již věští horší časy, bohužel ne jen na jedno roční období. Naše národohospodářská ekonomika zpomaluje, prognóza růstu HDP na letošní rok dle Evropské komise se snížila z optimistických 4,7 % na 4,4 %. Pro příští rok předpokládá EK růst HDP ČR jen ve výši 3,6 %, ČNB je s hodnotou růstu ještě o 0,7 % opatrnější. I tak je to však poměrně dobrý výhled na rozdíl od okolních států, především těch na západ ležících. Bohužel se však nemůžeme radovat, že jsme v našich schopnostech jedineční, že se nám finanční krize vyhne. Při naší těsné a křehké závislosti na vývozu (včetně vývozu dřevní hmoty), skladbě průmyslu a příslušnosti investorů to nelze lehkomyšlně opomíjet. Naopak, jakýkoliv další negativní výkyv u našich blízkých sousedů se zrcadlově odrazí i u nás. Zřejmě k zabránění plné recese ekonomiky a i z preventivních důvodů proto ČNB k 7. 11. překvapivě snížila úrokové sazby z 3,5 % o celých 0,75 procentního bodu na konečných 2,75 %, aby pobídla obchodní banky ke zlevnění úvěrů. Přitom další snížení úrokových sazeb v roce 2009 není vyloučeno. Vývoj inflace je prozatím pozitivní (stagnuje na 6 %), ale její pokles po snížení úroků již nebude zřejmě tak rychlý. I míra nezaměstnanosti se dle statistik ČSÚ jeví optimistická (za III. čtvrtletí 4,3 %).

— A jak se dotkne zpomalení ekonomiky nás? Předpoklad cen surového dříví a tedy vývoj hlavních příjmů našeho podniku v roce 2009 není příliš optimistický. Vývoz surového dříví celé ČR, který např. v roce 2007 tvořil 4 269 tis. m³ tj. 23 % z celkové těžby, i nyní zřetelně odráží recesi v navazujících odvětvích, zhoršený odbyt a stále silnou korunu. Ceny surového dříví ve III. čtvrtletí klesly oproti I. již o 24,4 %. Přitom se dá předpokládat další stagnace stávajících nízkých cen min. do 2. pololetí 2009, a to jak cen na OM, tak ještě se zpožděním v cenách „při pni“. To vše v případě odmyšlení případných kalamit na konci letošního roku a na počátku roku 2009. Abychom sníženými tržbami zajistili alespoň pokrytí nákladů, budou muset být přijata výrazná omezení nákladů na všech úrovních řízení a v lesnických činnostech, tedy již v Projektech na rok 2009. O to obtížnější bude situace v oblastech nutné sanace škod a zvýšených nákladů na obnovu lesa a opravy cestní sítě po nedávných kalamitách. Na všech místech je však nutné ještě s větším úsilím hledat rezervy, racionalizovat procesy a optimalizovat řešení postupů – znamená to aplikovat úspory v činnostech, jež mohou být bezeškodně odloženy, příp. zastoupeny přírodními procesy či nahrazeny levnějšími technologiemi. Mezi úsporné opatření v lesnictví patří nepochybně i zvýšená snaha včas odstraňovat kůrovcem napadené a ohrožené dříví, a to jak na poli snížení budoucích nákladů na ochranu, tak na poli eliminace poklesu kvality těženého dříví a tedy i zhoršeného zpeněžení. Bude zapotřebí neustále hledat nové odbytové možnosti v obchodu s dřívím, snažit se o co nejideálnější druhotání dřevní hmoty, optimalizovat logistiku dopravy atp. Na druhou stranu se musíme rovněž zaměřit i na platební morálku našich odběratelů, jelikož banky jsou nyní mnohem opatrnější v poskytování úvěrů (třebaže možná do budoucna levnějších) a my bychom neměli na sebe toto riziko nerozvážně přenášet.

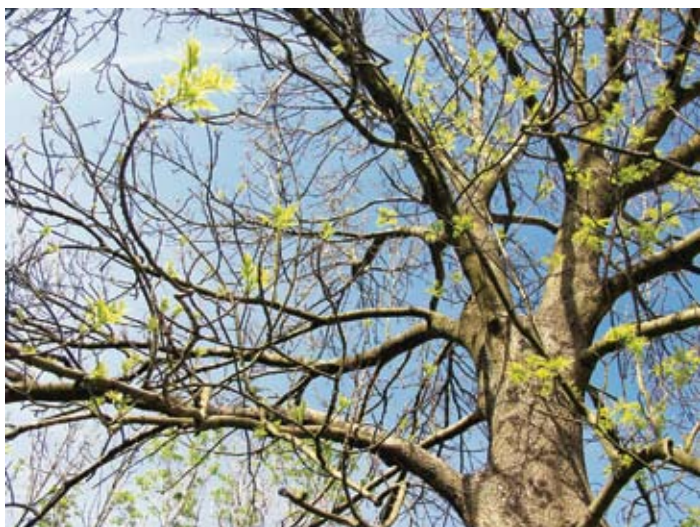
— Právě toto nadcházející období ukáže, jakými jsou LČR hospodáři. I na straně našich dodavatelů a odběratelů však dojde k mnohým vynuceným změnám a ukáže se jejich finanční zdraví a schopnosti. Všechno je k něčemu dobré, i to zlé, a proto doufám, že nám i toto období přinese další zkušenosti a poučení.

— Přeji vám mnoho trpělivosti, odhodlání a síly ve vaší práci.

Ing. Pavel Čacký, vedoucí odboru strategických analýz, rozvoje a financování

chřadnutí jasanů – nové poznatky

V květnovém čísle časopisu Lesu zdar č. 5/2008 jsme upozornili na současnou aktuální i akutní problematiku chřadnutí jasanů v nejrůznějších oblastech severní, západní, střední i východní Evropy. Za uplynulý půlrok byla v okolních zemích získána a publikována řada nových a důležitých poznatků vztahujících se k tomuto tématu.

1 Jasan ztepilý je jednou z našich nejpozději rašících dřevin. Pozdním rašením snižuje tento druh (dřevina kruhovitě pórovitá) riziko poškození xylémové části vodivého systému (tvořen zejména cévami s širokým lumenem buněk) mrazovými teplotami.

2 Makroblast jasanu ztepilého v zimním období. Pro tuto dřevinu je typické monopodiální větvení stonku, boční pupeny mají vstřícné křížmostojné postavení. Pupy jasanu ztepilého mají obvykle černou barvu.

Že je problematika zdravotního stavu jasanů, rostoucích na lesních i nelesních pozemcích či v lesních a okrasných školkách, u našich sousedů s obavami sledována a také pečlivě monitorována, dokládají četná dílčí sdělení. Tyto prameny nespádají pouze do úzkého okruhu recenzovaných vědeckých periodik, nýbrž v mnoha případech o chřadnutí jasanů referuje už i tisk či jiná zpravodajská média. Mnohé aktuální či doplňující informace k nálezům houby *Chalara fraxinea* Kow. na jasanech je proto možné vyhledávat také na internetu (např. na serverech www.waldwissen.net; eppo.org; pestalert.org; bfw.ac.at; lwksch.de; baumpflege-online.de; deutschebaumschule.de; bioforsk.no atd.). Záměrem předkládaného příspěvku je upozornění na dva články publikované k tématu chřadnutí jasanů ve *Forstschutz Aktuell* č. 43 na stranách 24 až 34 (vyšlo v srpnu 2008 ve Vídni) a jejich stručné okomentování.

NOVÉ POZNATKY Z DOLNÍCH RAKOUS

V prvním případě se jedná o výsledky výzkumu Dr. Thomase Cecha (ČECH, T. L. 2008: *Eschenkrankheit in Niederösterreich – neue Untersuchungsergebnisse*. *Forstschutz Aktuell* 43, s. 24 – 28),¹⁾ který na 50 monitorovacích plochách v rámci území spolkové země Dolní Rakousy analyzoval souvislosti mezi vybranými stanovištními charakteristikami a intenzitou chřadnutí jasanů. Onemocnění jasanů, označované v němčině jako „Zurücksterben der Esche“ nebo také jako „Eschen-Triebsterben“, zaznamenal na 47 plochách (tj. ve 94 % případů), přičemž u převážné většiny studiálních ploch

se onemocnění již v předchozím roce (v červenci 2007) projevovalo nižším než 30 % olistěním. Ze zajímavých výsledků, které v citované práci popisuje, je především nutné zmínit statisticky potvrzený poznatek, že v západní části Dolních Rakous byla intenzita chřadnutí jasanů vyšší než na východě. Horší stav vůči dominantním a úrovnovým jedincům vykazovali jedinci potlačené (v podúrovni); z hlediska porostního zápoje byla situace mnohem příznivější v porostech plně zapojených. Zajímavým dendrologickým detailem u jasanu jako rostliny mnohomanželné může být i údaj o nižším poškození jedinců nesoucích pouze samčí jednopohlavné květy. Neopomenutelným přínosem popisované zahraniční práce je rovněž fakt, že její autor věnoval pozornost také souvislostem zdravotního stavu jasanů s kvantitou i kvalitou jejich kořenových soustav. Přehlédnout nelze ani poznatek o přítomnosti rhizomorf václavek (druhy neuvádí) na kořenech některých z analyzovaných (chřadnoucích) jasanů a také nálezy nekrotických po infekcích houbami *Phytophthora* sp.

ZÁSADNÍ NÁZOROVÝ POSUN

Druhá publikovaná práce (KIRISITS, T.; MATLAKOVA, M.; MOTTINGER-KROUPA, S.; HALMSCHLAGER, E. 2008: *Verursacht Chalara fraxinea das Zurücksterben der Esche in Österreich?* *Forstschutz Aktuell* 43, s. 29–34)²⁾ pochází od kolektivu pracovníků vídeňské zemědělské univerzity BOKU (Universität für Bodenkultur Wien). Předkládá čtenářům zřetelný názorový posun, neboť až doposud se v Rakousku předpokládalo (např. ČECH 2006; ČECH a HOYER-TOMICZEK 2007), že onemocnění

jasanů je podmíněno především působením abiotických stresových faktorů (časné, zimní i pozdní mrazy; přísušky; náhlé výkyvy teplot během zimy apod.) a že se rozšiřuje na oslabených jedincích slabě virulentními houbami typu slabých parazitů a endofytů. Nyní zde na podkladě prezentovaných vlastních pozorování (KIRISITS, T. a kol. 2008) i s ohledem na výzkumné práce v dalších zemích (KOWALSKI 2006; THOMSEN a kol. 2007; KOWALSKI a HOLDENRIEDER 2008) získává daleko pevnější pozici (prioritu) názor, že nadregionální problémy se zdravotním stavem jasanů v Evropě mají charakter infekčního onemocnění, spojeného s přítomností houby *Chalara fraxinea* Kow.

— S ohledem na skutečnost, že současné poznání bionomie této houby zahrnuje celou řadu dosud neprostudovaných úseků, formulují autoři popisovaného příspěvku v jeho závěru mnohé ještě nezodpovězené otázky. Patří k nim nejen nejistota, zda byl tento nově popsáný druh houby do Evropy zavlečen, nebo zda je v Evropě původním druhem, ale také nedostatečná znalost způsobu, jak své hostitele infikuje, a dokonce i které dřeviny může napadat. Otevřenými otázkami zůstává, zda se přenášení onemocnění spoluúčastní také biotičtí činitelé a jakou roli přitom sehrávají abiotické faktory. Zejména však chybějí prakticky využitelné poznatky o tom, jaké existují možnosti na úseku prevence a při obraně vůči tomuto novodobému onemocnění. Dílčí odpovědi na naznačené otázky má poskytnout teprve výzkumný projekt, zahájený v Rakousku v červnu 2008 a koncipovaný na období příštích nejméně 3 let.

FYTOPATOLOGICKÁ DOPLNĚNÍ A KOMENTÁŘE

Již z výše načrtnutého okruhu nedořešených obecných otázek je zřejmé, že pro hospodářskou praxi zatím ani v zahraničí nejsou k dispozici žádné provozně využitelné podklady. V dotčených státech zatím rozpracování dané problematiky vyúsťuje ve formulace pracovních hypotéz či teorií a k přiklání se buď k té či oné domněnce nebo k její verzi. Ty však v konkrétních místních poměrech teprve čekají na svá potvrzení či zamítnutí.

— Komentovat a zdůraznit si zaslouží např. okolnost, že zprávy o chřadnutí jasanů z Litvy (LYGIS, V., VASILIAUSKAS, R. a STENLID, J. 2006) zvyrazňují úlohu václavky drobné *Armillaria cepistipes* Velenovský a podíl této houby na chřadnutí jasanů. Je to nový poznatek, protože václavka drobná byla dosud pokládána za saprofyta na odumřelém dřevě jehličnanů i listnáčů a za patogenní byl spíše pokládán blízký a podobný druh *Armillaria gallica* Marxmüller et Romagnesi, václavka hlízovitá, která často přechází k parazitismu a která bývá rozšířena ve vlhčích nížinných lesích, v lužních lesích, ale i v pahorkatinách. Na možný význam a spolupodíl václavky při chřadnutí jasanů bude proto třeba vzít zřetel také u nás. Podobnými úvahami se zabírali i výše zmiňovaní rakouští fytopatologové (CECH 2008).

— Vzhledem k tomu, že chřadnutí jasanů a nově zjištěný druh *Chalara fraxinea* Kow. je rozšířen i ve všech sousedních evropských státech, lze očekávat, že už i u nás bude tato houba značně rozšířena. Zatím o tom na tuzemských webových serverech nacházíme pouze jediný údaj ³⁾ (JANKOVSKÝ, L. a PALOVČÍKOVÁ, D.; 27. 8. 2008: **Zavlečené choroby na dřevinách – I. díl.**).

Podzimní pohled do korun jasanů úzkolistých. Jasan úzkolistý je na našem území rozšířen především v oblasti jižní Moravy, přičemž na sever zasahuje nejdále až k Olomouci.

Dvojice jasanů úzkolistých v podzimním období s nápadně vybarvenými listy. Žluté až červené zbarvení listů odlišuje tento druh od jasanu ztepilého, jehož listy se na podzim příliš nevybarvují a opadávají žluto- a šedo zelené.

— Nové rakouské poznatky (KIRISITS, T. a kol. 2008) poukazují právě na velký význam jednoho patogena – na druh *Chalara fraxinea* Kow. Téměř všeobecný výskyt této houby zvýrazňuje možnost jejího patogenního působení a je tedy zcela oprávněné, že někteří vědečtí pracovníci se kloní k názoru o patogenním působení tohoto druhu a o jeho roli jako dominantního patogena. V tomto ohledu je proto také nutné obojí výše prezentovaná sdělení rakouských specialistů označit za průlomová. Obrací především naši pozornost k úvahám, že nynější chřadnutí jasanů může mít charakter hromadného šíření nákazy (tzv. epifytotie), a to napříč mnohými státy Evropy.

— Ještě vloni nebylo např. Norsko uváděno mezi země, kde lze novodobé onemocnění jasanů pozorovat (viz <http://www.metla.fi/org/pathcar/ash-decline.htm>). Jen s odstupem několika měsíců jsou však již z území Norska oznamovány verifikované nálezy houby *Ch. fraxinea* Kow. na chřadnoucích jasaních (blíže TALGØ, V. a kol.: **Soppen som ein meiner fører til askeskotsjuka i store delar av Europa er no funnen i Østfold**. *Bioforsk Plante-helse*, 3, 2008, č. 20, s. 1–5. – ISSN 0809–8654) ⁴⁾ a nyní zde platí velmi přísná regulační opatření ⁵⁾ při obchodování s reprodukčním materiálem jasanů z postižených oblastí.

— Je možné, že podobný scénář se brzy naplní i v případě našeho území. Bez zajímavosti pak není ani fakt, že komentovaná práce (KIRISITS, T. a kol. 2008) Českou republiku (ale také i Slovensko, Slovinsko a další země) již řadí po bok států novodobým onemocněním jasanů postižených. To nám otevírá příležitost věnovat se zdravotnímu stavu jasanů v lesních porostech i na nelesních pozemcích jak na celorepublikové (podnikové) úrovni,

tak i v kontextu s nadregionálním (a více méně dnes již celoevropským) onemocněním jasanů. Pokud totiž nebudou objasněny některé důležité dílčí otázky, zejména pokud nebude zjištěn způsob šíření tohoto onemocnění a také prokázán způsob a cesty šíření houby *Chalara fraxinea*, tedy především než budou zjištěny reálné vektory z řad hmyzích druhů na jasaních, nebo potvrzeno její šíření abiotickými cestami (větre, deštěm), bude jediným hospodářským opatřením doporučitelným **praxi zdravotní negativní výběr v postižených porostech**.

Ing. Václav Nárovec, CSc. – VÚLHM, v. v. i., Výzk. st. Opočno,
Ing. Jana Trejtnarová – LČR, s. p.,
Ing. Vlastislav Jančařík, CSc.,
Ing. Martin Čermák – LDF MZLU v Brně

Dedikace:

Příspěvek vychází z praktické realizace pověření MZe ČR *Expertní a poradenská činnost v oboru lesního semenářství a školkařství, umělé obnovy lesa a zalesňování včetně hodnocení kvality reprodukčního materiálu lesních dřevin* (MZE–26694/2008–16210/VZ–38) a z řešení výzkumných záměrů *Stabilizace funkcí lesa v biotopech narušených antropogenní činností v měnících se podmínkách prostředí* (MZE0002070201) a *Les a dřevo – podpora funkčně integrovaného lesního hospodaření a využívání dřeva jako obnovitelné suroviny* (VZ MSM 6215648902) – projekt 04/01/05 *Ekofyziologické a molekulárně-biologické aspekty struktury populací a společenstev v územích se zvláštním statutem ochrany*.

Poznámky:

- 1) Ke stažení na http://bfw.ac.at/400/pdf/fsaktuell_43_9.pdf
- 2) Ke stažení na <http://bfw.ac.at/rz/bfwcms.web?dok=7490>
- 3) Blíže viz <http://www.zahradaweb.cz/projekt/clanek.asp?cid=5292&pid=2>
- 4) Ke stažení na <http://www.bioforsk.no/PublicationAttachment.aspx?publicationid=11472&attachmentid=1599>
- 5) Blíže na <http://www.tbtt-sps.gov.cn/data/Docs/Documents/notification/sps/en/GSPSNNOR29.doc> a také na http://www.mattilsynet.no/english/plant_health/regulations_of_8_september_2008_concerning_measures_against_chalara_fraxinea_63077

Nadační služba LČR

Program Nadační služby byl u Lesů České republiky, s. p., založen v roce 2006. Slouží jako nástroj, jehož prostřednictvím chtějí Lesy ČR pomáhat v oblastech veřejného života, které nejsou dostatečně podporovány státem ani jinými nestátními zdroji. „Lesy České republiky jako silný podnik s nejvyšším ekonomickým ratingem cítí svůj díl spoluzodpovědnosti za vývoj ve společnosti, a proto část zisku vkládají do sponzorských aktivit. Podporují zejména projekty, na jejichž financování státu nezbývá dostatek prostředků, a to zejména z oblasti školství, vědy a péče o mládež, z oblasti charitativní, humanitární a sociální, z oblasti ochrany životního prostředí a z oblasti kultury.“

V roce 2008 bylo do programu Nadační služby zasláno 172 žádostí z různých oblastí veřejného života. Z těchto žádostí bylo grantovou komisí schváleno celkem 25 projektů. Celkem budou přerozděleny 4 326 329 Kč.

— Z celkové částky rozdělila grantová komise 1 776 000 Kč do oblasti ochrany životního prostředí, 1 050 899 Kč do oblasti školství, vědy a péče o mládež,

1 260 430 Kč do oblasti charitativní, humanitární a sociální a zbývajících 239 000 Kč do oblasti kultury.

— Veškeré tiskopisy i postup při podání žádostí, stejně tak jako seznam úspěšných žadatelů a stručný popis projektů je zveřejněn na internetových stránkách našeho podniku.

— S bližším přestavením některých projektů se budete setkávat i na stránkách našeho časopisu.

Oblast školství, vědy a péče o mládež

žadatel	název projektu	účel a popis projektu	poskytnuto Kč
ZŠ a MŠ Vyšší Brod	Interaktivní tabule	zpestření výuky – nákup interaktivní tabule a datového projektoru	122 927
Člověk v tísni, o. p. s.	Jeden svět na školách	pomocí audiovizuálních prostředků rozvíjet osobnostně-sociální kompetence žáků a studentů – peníze jsou určeny na výrobu didaktické sady pro školy	192 000
Horský klub Lesná v Krušných horách, o. s.	Arboretum a horské zahrádky u vzdělávacího a rekreačního centra na Lesné	zajistit pro děti a mládež kvalitní zázemí pro vzdělávání a ekologickou výchovu (arboretum, terénní úpravy, informační panel...	485 000
SOŠ pro ochranu a obnovu životního prostředí Schola Humanitas v Litvinově	Multimediální technika v ekologické výchově	obnova tech. vybavení ekol. centa	38 000
ZŠ a MŠ Frymburk	Podpora zapojení zdravotně postižené žáky do Švp ZŠ Frymburk	zabezpečení přepisu učebnic do Braillova písma	22 000
Nadační fond školy pro sluchově postižené v Olomouci	Dětské hřiště	zřízení dětského hřiště dostupného pro handicapované děti	90 000
Základní škola Lovosice	Netradiční sporty	zbudování horolezecké stěny v tělocvičně	100 972
celkem			1 050 899

Oblast ochrany životního prostředí

žadatel	název projektu	účel a popis projektu	poskytnuto Kč
ZO ČSOP Kladská	Průvodce po minerálních pramenech Tepelska	tisk průvodce – propagace zanikajících pramenů	100 000
Česká ornitologická společnost	Ornitologický park Josefovské louky	oprava části unikátního závlahového systému s cílem vytvořit mokřadní stanoviště pro ohrožené živočichy a rostliny	216 000
Biosférická rezervace Dolní Morava, o. p. s.	Lužní les v nivě Moravy a Dyje	česko-anglická publikace o ekosystému lužního lesa a trvale udržitelném hospodaření v něm	480 000
Základní škola Břidličná	Lišáková stezka – naučná stezka	vybudování naučné stezky nejen pro žáky školy	31 400
Nadace Muzeum Hostín	Nákup exponátů pro muzeum	rozšíření sbírky pro účely výchovy k ochraně ŽP	450 000
Slavonická renesanční, o. p. s.	Envicentrum Zdroj Slavonice	programy a služby pro udržitelný rozvoj venkovských oblastí bývalého pohraničí, environmentální výchova, ekologie...	195 000
Ústav pro ekopolitiku, o. p. s.	Revitalizace vodních toků v lesích – pohled k sousedům	seminář a exkurze pro ekology	200 000
Hnutí Brontosaurus Jeseníky	Environmentální osvěta, vzdělávání a ekol. výchova mladých lidí	výchova dobrovolníků z řad mladých lidí k aktivitám na ochranu přírody a krajiny	103 600
celkem			1 776 000

Oblast charitativní, humanitární a sociální

žadatel	název projektu	účel a popis projektu	poskytnuto Kč
Liga za práva vozíčkářů, o. s.	Osobní asistence lidem se zdrav. postižením	mzdové náklady osobních asistentů	335 230
Fond ohrožených dětí	Vybudování sportoviště v Klokánku Praha 4 a koupě trampolíny pro všechny Klokánky	vybudování sportoviště v Klokánku Praha 4 a koupě trampolíny pro všechny Klokánky	500 000
Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR, Hradecký spolek neslyšících	Rekondiční pobyty pro osoby se sluchovým postižením	fin. zajištění rekondičního pobytu pro neslyšící	95 500
Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením, o. s.	Chceme se také smát a sportovat	příspěvek na zakoupení počítačů	60 000
SKOK do života , o.p.s.m. Hradec Králové	Odpočinek v zelené	vybavení odpočinkové místnosti + venkovního posezení pro lidi s mentálním poškozením	140 000
Občanské sdružení HOUPAJDA	Rekonvalescenční pobyt dětí se zdravotním postižením	rekonvalescenční pobyt pro děti léčené na Klinice hematologie a onkologie FN Motol – na ubytování a stravné	49 700
1. Sportovní občanské sdružení	Dětský domov cup 2008	využití sportu jako prevence proti rizikovým faktorům – cyklistický závod jako prevence proti nehodám	30 000
Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, o. s.	Vikendové pobyty spojené s hipoterapií	ubytování a pronájem koní na vikendové pobyty s hipoterapií pro postižené; ceny dětem	50 000
celkem			1 260 430

Oblast kultury

žadatel	název projektu	účel a popis projektu	poskytnuto Kč
Spolek přátel hradu Lukova, o. s.	Lesem okolo hradu	tisk průvodce po naučné stezce, náklady na pobyt asi 18 účastníků, kteří v rámci Prázdnin s Brontosauzem budou realizovat umístění směrníků a označení stezky	89 000
Muzeum českého amatérského divadla	Expozice Rozmach ochotnického divadla na přelomu 19. a 20. století	další etapa budování divadla	150 000
celkem			239 000

20.–24. října Evropský týden lesů

Evropský týden lesů (ETL) byl vyhlášen příslušnými ministry 46 evropských zemí. Akce konané v celé Evropě mají upozornit na to, co je třeba udělat, aby byl plně využit potenciál lesů.

Ramzová Cílem Evropského týdne lesů je zviditelnit lesnické a dřevařské odvětví, jejich podíl na rozvoji ekonomiky a společnosti v Evropě, zvýšit povědomí veřejnosti o významu lesů v rámci zmírnění změny klimatu a ochrany zdrojů vody a zapojit co nejvíce subjektů do aktivního dialogu o lesnických tématech.

— Evropské lesy pokrývají 44 % území Evropy. Jejich výměra se za posledních 15 let zvýšila o 13 milionů hektarů. Objem dřevní hmoty každým rokem roste asi o 360 milionů metrů krychlových. V současné době se těží přibližně dvě třetiny přírůstu.

— Lesy zmírňují změnu klimatu, pomocí fotosyntézy čistí atmosféru od oxidu uhličitého. Dřevo je zdrojem energie, která uvolňuje malé množství uhlíku a její používání je mnohem šetrnější než využití fosilních paliv. Jsou stanovištěm divoké zvěře, čistí vodu, jsou zdravým místem pro odpočinek a rekreaci.

— Dřevo je přírodní obnovitelný zdroj. Při pěstování lesa se spotřebuje méně energie a uvolňuje méně CO₂ než

při produkci ostatních běžně používaných stavebních materiálů. Využití dřeva místo betonu, plastů a oceli by mohlo vést k výraznému snížení emisí skleníkových plynů. Je to navíc materiál, který lze celkem snadno znovu použít a recyklovat.

CO TENTO TÝDEN MIMO JINÉ PŘINESL?

Lesy ČR a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR uzavřely 21. 10. 2008 smlouvu o bezzásahových územích v lesích

Uzavřením smlouvy o spolupráci při vymezování bezzásahových území vstoupily obě organizace do další fáze již několik let trvající úzké spolupráce při ochraně přírody. Výsledkem toho je nyní 8 bezzásahových území v lesích, které spravují Lesy České republiky, s. p.

— Na těchto lokalitách jsou vytvořeny základní předpoklady pro uchování a obnovu přirozeně se vyvíjejících lesních ekosystémů bez jakýchkoliv úmyslných zásahů člověka. Součástí podpisu této smlouvy o spolupráci je i vyhlášení dalšího – v pořadí devátého – bezzásahového území v Národní přírodní rezervaci Libický luh.

— Uzavřená smlouva navazuje na dohodu o spolupráci Lesů ČR se Správou chráněných krajinných oblastí ČR (tehdejší předchůdcem dnešní AOPK ČR) z roku 2002. Po rozšíření působnosti AOPK ČR i na území národních přírodních rezervací a národních přírodních památek mimo CHKO se původní dohoda rozšiřuje na smlouvu o spolupráci i v těchto územích.

(Tisková informace z 21. 10.)

— S podpisem smlouvy o spolupráci mezi Lesy ČR a AOPK ČR podepsali zástupci obou organizací i smlouvu o bezzásahovém území Havrany v Národní přírodní rezervaci Libický luh na území Lesní správy Nymburk a v péči Správy CHKO Kokořínsko. Jedná se o lužní les – olšový a dubový luh – o celkové rozloze 31,33 ha. Stejně jako u ostatních lokalit i Havrany s odstupem doby poskytnou cenné informace o tom, jak se dané území bude vyvíjet při maximálním omezení lidských vlivů.

Přehled vymezených bezzásahových území ke dni 21. října 2008

Název	CHKO	Lesy ČR	Rozloha (ha)	Datum podpisu
Doutnáč	Český kras	Lesní správa Nižbor	66,8	20. 9. 2004
Tajga	Slavkovský les	Lesní závod Kladská	146,6	18. 1. 2005
Kostelecké bory	Kokořínsko	Lesní správa Česká Lípa	51,2	23. 6. 2006
Kleť	Blanský les	Lesní správa Český Krumlov	38,3	13. 11. 2006
Hedvíkovská rokle	Železné hory	Lesní správa Nasavrky	34,6	27. 2. 2007
Lovětínská rokle	Železné hory	Lesní správa Nasavrky	50,4	27. 2. 2007
Poledník	Jizerské hory	Lesní správa Frýdlant	71,6	3. 5. 2007
Javorina	Bílé Karpaty	Lesní správa Luhačovice, Lesní správa Strážnice	166,0	14. 3. 2008
Libický luh	Kokořínsko	Lesní správa Nymburk	31,3	21. 10. 2008
Celkem			654,8	

Národní lesnický program II (NLP II)

Tento dokument byl přijat vládou 1. 10. 2008 a stává se základním podkladem pro trvale udržitelné hospodaření v lesích. Prostřednictvím tohoto programu je naplňována Lesnická strategie EU i navazující Akční plán EU pro lesnictví.

— NLP II po obsahové stránce navazuje na první dokument tohoto typu, který schválila vláda ČR v roce 2003. Záměry a podněty, které se dosud v lesnické politice nepodařilo realizovat, byly převzaty a zapracovány do tohoto navazujícího dokumentu.

(TZ MZe)

V naší republice je veřejnost seznamována s oblastí lesnictví v rámci lesní pedagogiky a dalších vzdělávacích aktivit. Akce k ETL se konají od srpna až do konce tohoto roku, v uvedeném týdnu proběhly tři větší akce, pořádané ve spolupráci s MZe.

20. ŘÍJEN – RAMZOVÁ

V pondělí se na krásném místě v Jeseníkách na Ramzové konala akce k Evropskému týdnu lesů. Tuto akci přijeli podpořit i významné osobnosti Olomouckého kraje – ředitel Střední lesnické školy v Hranicích, ředitel pobočky Ústavu hospodářské úpravy lesů, zástupkyně z odboru lesnictví krajského úřadu, zástupce ministerstva zemědělství a Ředitelství LČR. Celou akci připravovalo a koordinovalo Krajské ředitelství Šumperk ve spolupráci s Lesními správami Jeseník a Javorník a organizací Vila Doris.

— Celá akce byla určena především dětem, které byly společně s příchozími hosty uvítány loveckými fanfárami (signály) a ředitelem krajského ředitelství Ing. Šteflem. Po krátkém občerstvení a zahřátí teplým čajem mohli děti vyrazit na zábavně naučnou trasu, kde mohly uplatnit své dosavadní znalosti a něco nového se naučit nebo si vyzkoušet. Na konci je čekala kromě opékání špekáčků a ukázky sokolnictví i odměna za úspěšné absolvování jednotlivých stanovišť na trase. Záludnosti otázek si mohli vyzkoušet i hosté a často byli překvapeni znalostmi dětí. Tento den byl pro sto padesát dětí jedním z nejhezčích ve školním roce a jen málokterému dítěti se chtělo z krásného podzimního prostředí zpět do školních lavic.

21. ŘÍJEN – LESNÁ

V úterý se v horském hotelu Lesná v Krušných horách sešli zástupci Ústeckého kraje, SVOLu, MZe, Krajského ředitelství Teplice a Ředitelství LČR, s. p., aby si připomněli význam tohoto týdne.

— Všichni přítomní byli přivítáni ředitelem KŘ Teplice Ing. Janem Ferklem. Seznámení s grantovou službou LČR a některými projekty provedl Ing. Ladislav Badalík.

— Tato služba byla založena v roce 2002 a jejím cílem je především hledání úspor a zvyšování efektivnosti činností prováděných LČR, s. p. Jsou zadávány výzkumné úkoly a zpřístupnění výsledků těchto výzkumů má často velký význam i pro ostatní vlastníky lesa, instituce i další organizace. Byly k vidění i některé publikace, které jsou výstupem této služby.

— Ve své prezentaci Ing. Ferkl přítomné seznámil nejprve krátce s historií lesnictví v Krušných horách, poté se věnoval zákonům, které lesnické hospodaření ovliv-

ňují, a tomu, co z nich vyplývá. Zdůraznil především povinnosti a to, že je třeba veškerou činnost podřítit přístupu řádného hospodáře, a to vše při existujících limitech, jako je limit existence lesa, plnění funkcí a obnovy lesa i jeho zdárného vývoje. Obrazovým materiálem doplnil příklady zalesňování na holině bez oplocení a jeho výsledky. Limitem vývoje lesa je i zvíř. Podle tabulky s údaji mysliveckého plánování za LS Klášterec a Litvínov bylo zřejmé, že stavy jelení zvěře několikrát překračují ty normované. Pak Ing. Ferkl zdůraznil cíle, mezi něž patří obnovit a zachovat pro příští generace plně funkční les. Zmínil se o specifické situaci v oblasti i významu grantu, který byl zakončen v roce 2007 a touto problematikou se zabývá. Závěr patřil aktuálním poznatkům a problémům. Na toto téma pak proběhla diskuze s přítomnými.

— Sešli se zde lidé, kteří mají o problematiku lesnictví zvláště v oblasti Krušných hor opravdový zájem. Možná proto vládla příjemná a sdílná atmosféra.

— Zatímco v interiéru probíhal tento program, venku se několik lesních pedagogů věnovalo dětem z blízké školy. Měli pro ně připravenou procházku po lese spojenou s osvětou a soutěžemi. V cíli, který byl právě u hotelu Lesná, si děti opekly buřty a byly odměněny drobnými dárky.

— Poděkování patří všem, kteří se přípravě této akce věnovali, zvláště však Ing. Ferklovi a Ing. Kvapilové z KŘ Teplice.

22. ŘÍJEN – HÁJEMSTVÍ

Třetí akce proběhla u Dvora Králové v areálu Hájemství. Již od devíti hodin mohly přítomné děti a dospělí obdivovat ukázky prací v lesnictví. Samozřejmě většinu zaujal krásný kůň, ale i ukázky různé techniky. Akce se mimo jiné zúčastnil i generální ředitel LČR a tiskový mluvčí, zástupci MZe, místní samosprávy či lesnického školství a Řádu svatého Huberta.

— Do zdejšího arboreta přibýly nové exempláře. Jeden z buků u vstupu vysadil po krátkém proslovu k významu ETL generální ředitel LČR Ing. Jiří Novák a děti potěšil, když některé pořádal o pomoc. Poté se hosté seznámili s celým areálem.

— Děti i dospělí si mohli projít naučnou stezku Lesem Království, která má sedm zastavení pojmenovaných po stromech. Pro děti byl připraven ještě další bohatý program, ale i občerstvení a odměny.

— Je potřeba ocenit úsilí pořadatelů, kteří se zasloužili o zdárný průběh akce.

1 2

1 Hájemství

2 Lesná

mezinárodní konference na Slovensku

Ve dnech 2.–4. září se konala jubilejní mezinárodní vědecká konference s názvem **Lesy a lesnictví (rizika, výzvy, řešení)** na Technické univerzitě ve Zvoleně.

Konference byla rozdělena na vědeckou a slavnostní část. Během slavnostní části byly oceněny osobnosti a organizace, které se zasloužily o dlouhodobý rozvoj lesnictví. Ze zahraničních hostů přijel podpořit konferenci výkonný ředitel IUFRO (Mezinárodní svaz lesnických výzkumných organizací) ve Vídni pan Peter Mayer. Lesnický výzkumný ústav Zvolen je členem IUFRO od roku 1903. Dalším byl zástupce generálního ředitelství EK pro výzkum pan Thomasz Oszako. Ředitel Evropského lesnického ústavu hovořil o koordinaci evropských vědeckých aktivit, podpoře vědy a vzdělávání.

PŘEDNÁŠKY

Po slavnostní části následovaly odborné přednášky, které byly ještě rozděleny dle významu do dvou sekcí. První sekce s názvem Mezinárodní vědecká konference konaná při příležitosti 110. výročí vzniku lesnického výzkumného ústavu Zvolen se zabývala odbornými lesnicko-výzkumnými přednáškami a druhá sekce s názvem Mezinárodní konference konaná při příležitosti 30. výročí existence celoživotního vzdělávání v lesním hospodářství na Slovensku se již zabývala vzděláváním a lesní pedagogikou. V druhé sekci vystoupili s přednáškami zástupci ministerstev nebo lesnických organizací z Česka, Rakouska, Slovenska, Belgie, Finska a Polska. Byla zde přednesena potřeba celoživotního vzdělávání lidí s možností přípravy pro práci v lese a možnosti, jak využít současnou techniku pro výuku, aniž by bylo potřeba soustřeďovat zájemce na jedno místo. Zdůrazněna byla důležitost informačního servisu, propracovaná struktura kurzů nebo výuky. Současně s tím se odvíjí i finanční stránka věci, s níž se potýká většina organizací

v oblasti vzdělávání. V řadě přednášek zazněla rovněž i potřeba vzdělávání dětí, a to právě lesními pedagogy. Okolní státy mají certifikované lesní pedagogy z řad zaměstnanců lesnických organizací. V jednotlivých státech se počty různí. To ovšem nemá vliv na obdobné problémy. Tak jako lesní pedagogové z ČR i ti z dalších států cítí nutnost zdokonalit své aktivity pro skupiny seniorů a osoby se specifickými potřebami. Na konferenci zaznělo mnoho zajímavých a nápaditých přednášek. Z nich je možné čerpat další nápady pro zkvalitnění a posun lesní pedagogiky na vyšší úroveň.

EXKURZE

Třetí den se konala exkurze do lesnického skanzenu v Čierném Balogu. Zde bylo k vidění běžné hospodaření v lese s naučnými trasami, cedulemi popisujícími v daném místě zajímavosti a probíhající činnost (např. prořezávky – proč se dějí a jakým způsobem), historické lesnické i pracovní pomůcky. Všechny stezky byly doplněny o dřevěné sochy v životní velikosti nebo miniatury, které přibližovaly činnosti v lese. V tomto krásném prostředí nechyběly umělecké výtvořky z přírodnin a venkovní škola s přístřeškem. Do budoucna by zde měla vyrůst interaktivní evropská škola lesní pedagogiky a environmentálního vzdělávání.

ODKAZY NA STRÁNKY S LESNÍ PEDAGOGIKOU, CELOŽIVOTNÍM VZDĚLÁVÁNÍM U NÁS A V ZAHRANIČÍ:

www.mezistromy.cz, www.lesnipedagogika.cz
www.lesnapedagogika.sk, www.waldpaedagogik.at
www.forestweb.eu, www.eduforest.eu
www.lansawood.eu

Ing. Lucie Wojtylová

lesní pedagogika a handicapované děti

V rámci Evropského týdne lesů se konala řada akcí pro děti a jedna z nich byla přímo v oboře Žleby, kterou spravuje Lesní správa Nasavrky.

Děti z pardubické praktické a speciální školy Svítání přijely do obory prožít zajímavé dopoledne protkané aktivitami lesní pedagogiky, ukázkami sokolnictví a prohlídkou tamní zvěře. Po příjezdu byly uvítány společně s jejich asistenty a učiteli lesním správcem a tiskovým mluvčím. Poté byly děti rozděleny do skupinek a každé z nich se věnovali lesní pedagogové.

— Při procházce oborou si i děti na vozíčku mohly lepit na papírové ježky nebo motýly přírodniny, které je zaujaly, nebo si poslepu hledaly svůj strom společně s asistentem; zkoušeli jsme se vžít do cyklu růstu lesů od semínka po dospělého strom, povyprávěli jsme si o místní zvěři, o lese a všem, co děti zajímalo. Žáci se po občerstvení s teplým čajem vystřídali a mohli poslouchat vyprávění o dravcích a také si pohladit výra Kubu a jestřába, což byl pro ně jeden z nezapomenutelných zážitků.

— Jejich zvědavé dotazy a radost při aktivitách lesní pedagogiky byly náležitě odměněny a každý z nich dostal krásné tričko s Jehličkou nebo Lupínkem. Naši odměnou byly jejich usměvavé tváře a jako dárek jsme od dětí obdrželi ručně vyrobené svíčky s ozdobami.

— I tito žáci se mohou zapojit do poznávání přírody zábavnou formou a vnímat les a jeho prostředí jinak, než jsou se svými vrstevníky zvyklí. Lesní pedagogové jsou proškolení speciálním kurzem pro environmentální výchovu osob se specifickými potřebami a jsou schopni připravit aktivity lesní pedagogiky v závislosti na terénu, potřebách školy a dětí de facto na míru.

— Zvláštní poděkování patří oborníkovi, který umožnil vstup do obory a zajistil občerstvení, lesnímu správci, lesním pedagogům z lesní správy Ostrava a z ředitelství v Hradci Králové.

Ing. Lucie Wojtylová

význam Lesnických pamětních knih

V Lesnických pamětních knihách zůstává po staletí zachována historie lesů. Je zde zdokumentován způsob hospodaření v lesích, likvidace rozsáhlých polomů, znovuosázení lesů, přirozená obnova i život lesníků.

Zaznamenávání lesnických pamětí sahá až do 18. století. Od doby, kdy již přirozená obnova lesa nestačila pokrýt potřeby průmyslu a zemědělství. V lesích se muselo začít skutečně hospodařit tak, aby nedošlo k jejich úplnému vykácení, a proto, i když vedení pamětních knih nebylo až do roku 1961 uzákoněno, byly lesní kroniky či lesnické paměti psány u panských i církevních lesů. Lesnické pamětní knihy či lesní kroniky se psaly z vůle majitelů jednotlivých panství, např. Colorado-Mansfeldů, Schwarzenbergů, Liechtensteinů a podobně. Psával je velmi vysoce postavený lesník, většinou až ve zralejším věku, někdy až ve výslužbě. Některé Lesnické pamětní knihy se dochovaly až do dnešních časů.

ODKAZ PŘÍŠTÍM GENERACÍM

Proč se vlastně začaly zaznamenávat paměti lesů, nám například říká dochovaný Cirkulář ze dne 15. června 1897 vydaný Knížecím dvorním radou JUDr. Hermanem Hampe z Vídně, ve kterém se přikazuje všem liechtensteiským knížecím lesním úřadům včetně Vaduzu zavádění Lesnických pamětních knih.

— Jako důvod se uvádí toto: „Aby bylo možno zaznamenat ve zvláštních zprávách veškeré významnější události a zkušenosti v lesním hospodářství případ od případu jako takové, předávat je budoucím generacím a shromažďovat vzácná data opírající se o lokální zkušenosti, je účelné sepsávat tyto události v oblasti lesnictví

a myslivosti ve speciálních knihách k tomu určených, a zabránit tak, aby upadly v zapomnění.“

HISTORIE A SOUČASNOST

Kdo je povinen lesnické paměti psát a kdo na jejich vedení dohlíží, je řešeno v cirkuláři takto: „Aby bylo dosaženo tohoto účelu, je nařízeno od roku 1897 zakládání a vedení Lesnických pamětních knih, které musí být vedeny nejen pro každý lesnický úřad, ale i pro každý revírní služební okrsek. K zajištění správného vedení kronik revíru a úplnosti zápisů se nařizuje, aby správci revíru předložili zápisy událostí nejprve jako koncept lesnímu úřadu, který se čas od času zhlédnutím kronik revíru přesvědčí o správnosti jejich vedení správci revíru.“

— V zaznamenávání historie lesů v Lesnických pamětních knihách se pokračuje. Lesnické pamětní knihy či lesní kroniky se píší dle předepsané osnovy na všech lesních správách, lesních závodech, správách toků, na semenářském závodě i na Ředitelství LČR. Osnova co do obsahu je obdobná od počátků vedení lesnických pamětí. Nyní sestává ze šestnácti kapitol. Vzhledem k dobovým změnám je šetrně aktualizována. Naposledy došlo k aktualizaci v roce 1993. V jednotlivých kapitolách je historie zaznamenávána v tomto sledu:

historie vzniku a vývoje organizace a organizačních jednotek, členění organizace, význam a rozsah činnosti organizace či organizační jednotky, vnější vztahy organizace, organizační jednotky, údaje o stavu obhospodávaného lesa, roční výsledky hospodaření, pěstební a těžební činnost, ochrana lesů, ostatní užitečné funkce lesů /plnění těchto funkcí a zvláštní pozorování/, lesní komunikace, výchozí stav a další vývoj, lesnické meliorace, vodní toky, hrazení bystřin, myslivost /honitby rejižní, z toho vyhrazené/ honitby pronajaté, další činnosti organizace, organizační jednotky, další důležité údaje, pozorování, další významné události organizace, konkrétní přínos pro komplexní dokumentaci současnosti.

ZAJIŠTĚNÍ ODBORNÉ ÚROVNĚ

Aby nebyla ani v současnosti snížena odborná úroveň, píší paměti lesníci vysokoškolsky či středoškolsky vzdělaní. Jsou to ředitelé lesních závodů, lesní správci nebo jejich zástupci, výjimečně revírníci. Každá kniha zahrnuje paměti z období platnosti jednoho lesního hospodářského plánu (období deseti let). Pro napsání pamětí se využívá všech dostupných odborných výstupů včetně plnění lesního hospodářského plánu, hospodářského výsledku a změn v majetkové držbě. Informace jsou

řazeny dle osnovy encyklopedicky, aby bylo umožněno odborné i laické veřejnosti snadné vyhledání potřebných informací v rámci platné legislativy. V jednotlivých kapitolách autor zaznamenává každoročně, po dobu deseti let, co nejpravdivější odborné informace týkající se hospodaření v lese i života lesníků. Aby lesnické paměti zůstaly zachovány pro příští generace, jsou do nich zaznamenávána pouze fakta.

— Úplnost pamětí, odbornou terminologickou správnost a přesnost pamětí uvedených v jednotlivých kapitolách hodnotí odborná komise pro psaní pamětních knih. V komisi pracují dle daných pravidel všichni lesní inženýři z Ředitelství LČR a hlavní archivář LČR. Hodnotí se úplnost, odborná správnost, kvalita a úprava zaznamenaných pamětí. Honorář autorovi za vypracování pamětního záznamu je vyplacen teprve tehdy, když záznam splňuje odborné a historické požadavky dané osnovou pro psaní Lesnických pamětních knih. Nepřihlíží se k množství napsaného textu.

— Do textu jsou zařazovány snímky, kresby, tabulky i grafy. Ve výše uvedeném cirkuláři bylo rovněž doporučeno zařazovat kresby a snímky. Viz dále dobový text: „U jednotlivých událostí není vyloučeno doplnění kresbami a obzvláště pak vlepuvání fotografií.“

...NĚCO NAVÍC

Autoři mnohdy v pamětech uvádějí události z dané doby, které se dotýkají života lesníků, ale přesahují rámec informací, jež je stanoven osnovou. Není to nic nezvyklého, neboť se již ve jmenovaném cirkuláři píše: „Pokud jsou k dispozici spolehlivé zprávy o závažnějších událostech z let minulých, mohou být hned zaneseny do pamětních knih.“ I v cirkuláři se uvádí, že: „Uvedeným výčtem není látka pro Pamětní knihy (Kroniky revíru) v žádném případě vyčerpána a záleží zejména na úvaze představeného lesnického úřadu, aby zahrnul do pamětních knih významnější události, které nebyly výše uvedeny.“

— Lesnické pamětní knihy se píší ve trojím originálním vyhotovení. Oddělené uložení knih skýtá záruku zachování pamětí pro příští lesníky i laické badatele. Jedna Lesnická pamětní kniha je ponechána na organizační jednotce v péči vedoucího organizační jednotky, kde je nadále provozně využívána, druhá je ukládána v Národním lesnickém muzeu pro lesnictví, myslivost a rybářství, v loveckém zámku Ohrada v Hluboké nad Vltavou, a třetí zůstává Archivu LČR, s. p. Takto je zabezpečeno zachování informací o lese i životě lesníků příštím generacím.

Boubínský prales – nejznámější v Čechách

Více než čtyřicet procent lesů, které obhospodařuje státní podnik Lesy České republiky, leží v územích, jež jsou nějakým způsobem chráněna, ať už v rámci evropské soustavy Natura 2000, nebo podle zákona o ochraně přírody. Lesníci, vedeni tradiční stavovskou ctí a snahou o zachování přírodního bohatství pro příští generace, věnují péči o tato území mimořádnou pozornost. Pojďme se do jedné takové přírodní rezervace společně podívat...

- 1 2 Vstoupit do Boubínského pralesa, to je jako vrátit se
- 3 s pomocí stroje času do minulosti. A není to dáno jenom věkem prastarých lesních velikánů. Boubínským pralesem za rovných sto padesát let jeho existence prošlo tolik návštěvníků, že se stal historickým pojmem sám o sobě. Dnes na Boubín v sezónní špičce přichází až 1 100 turistů za den. Prales je však zároveň jedním velkým vědeckým pracovištěm. Už od první poloviny devatenáctého století v něm celé generace lesníků sledují vývoj lesního ekosystému a leckteré lesnické poznatky pocházejí právě z Boubína.

1 Chůdovitý smrk

2 Prales oplývá bohatým podrostem

3 Na místě starého se rodí nové

NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACE BOUBÍNSKÝ PRALES

Místo: Lesní komplex na vrcholu šumavského Boubína a na svazích Pažení, 6 km severně od obce Zátoň
Katastrální území: Včelná pod Boubínem, Horní Vltavice (okres Prachatice)

Výměra: 677,33 ha

Nadmořská výška: 874–1362,2 metrů nad mořem

Datum vyhlášení: zřízena byla rozhodnutím vlastníka v roce 1858, nově vyhlášena dne 15. ledna 1958

Předmět ochrany: zbytek původního pralesního komplexu na strmých svazích Pažení a Boubína, druhově bohatý soubor vzácných, ohrožených a stanovištně významných rostlin a živočichů

Správce rezervace: Správa CHKO Šumava

Organizační jednotka LČR: Lesní závod Boubín, polesí Zátoň

HISTORIE VZNIKU REZERVACE

Boubín byl spolu s neprostupnými šumavskými hvozdy odedávna přirozeným obranným valem na vstupu do Čech. Vedla kolem něj Zlatá stezka, po níž proudila do Čech zejména bavorská sůl.

— V roce 1750 v Zátóni, zmiňované jako Schatawa již v roce 1359, zřídil kníže Schwarzenberg lovecký zámek, ten pak doplnil dřevěným loveckým zámečkem na jižním svahu Boubína (v polovině 19. stol.). V roce 1833 vznikla na Kaplickém potoce nad Idinou Pilou *klausa*, umělá vodní nádrž k nadlepšení stavu vody pro plavbu polenového dříví. Klausy, dnes nazývané prostě Jezírko, sloužila tomuto účelu až do roku 1954. V letech 1845 až 1857 se stavěla tzv. Lukenská cesta prostředkem pralesa.

— Schwarzenberský lesmistr Josef John provedl zhruba v polovině 19. stol. soupis zdejších pralesů. V revíru Zátoň jich zjistil 1 398 ha, pralesy zde pokrývaly 90 % rozlohy lesa. Johnem propagované pralesy budily pozornost odborné veřejnosti a 2. září 1849 se zde konala první exkurze nově založené České lesnické společnosti.

— Pro zachování na paměť budoucím navrhl lesmistr John svým nadřízeným zachování pralesa bez lidských zásahů na přibližně 144 ha. Šlo o porosty kolem Kaplického potoka a Lukenské cesty. Od roku 1858 skutečně tyto navržené porosty byly ponechávány bez lidských těžebních zásahů, probíhal zde pouze lov, protože rezervace byla součástí obory.

— V říjnu roku 1870 část porostů silně poškodila vichřice, v následujících 5 letech za ní nastoupila kůrovcová kalamita. Po likvidaci obou kalamit byla jako rezervace ponechána pouze zbylá, nejméně dotčená pralesní část mezi Lukenskou cestou a Kaplickým potokem o výměře 46,67 ha. Ta je jádrem rezervace i dnes, kdy původní Pralesovitá rezervace slaví 150 let od svého vzniku. Je nutné ještě připomenout, že kalamita způsobená vichřicí v říjnu roku 1870 podlomila životní síly zakladatele rezervace Josefa Johna natolik, že hned následujícího roku ve věku 69 let umírá...

HISTORICKÉ OSUDY BOUBÍNSKÉ ZVĚŘE

Zatímco do vývoje jádra rezervace člověk prakticky nezasahoval, populaci boubínské zvěře ovlivňoval odedávna měrou vrchovatou. Během pouhé stovky let byl zcela zlikvidován původní potenciál zvěře. Poslední medvěd byl zastřelen v roce 1752, vlk 1756, původní rys 1794, divoká kočka 1799, jelen v roce 1848.

— U těch jelenů se musíme trochu zdržet, protože přímo ovlivňují osud pralesa. Uvádí se, že vysoká zvěř

byla vystřílena z rozhodnutí majitele panství kvůli incidentům lesnického personálu s pytláky. Tím se snížil přirozený tlak zvěře na odrůstající dřeviny a po značnou část 19. století tak byla ovlivňována druhová skladba lesa, zejména ve prospěch buku.

— V roce 1874 však byla jelení zvěř znovu vysazena a v roce 1882 už bylo v zátoňském revíru 60 ks vysoké (cca 1ks/15–20ha, tedy 50–70ks/1000 ha). Došlo tak k jevu zcela opačnému – k výraznému poklesu zastoupení jedle a také kleny a jilmu v mladých porostech vlivem spásání náletů.

— V 60. letech byla obora zrušena, ale tlak přemnožené zvěře trval dál. Teprve v posledních letech byla vysoká zvěř redukována natolik, že se podle vedoucího polesí Zatoň Ing. Václava Chlandy jedle opět zmlazuje.

— V letech 1963 a 1964 bylo pralesní jádro oploceno. Plot sloužil jako ochrana proti zvěři, ale zejména proti vstupu návštěvníků rezervace do porostu. Ti totiž způsobovali značné škody sešlapáváním půdy kolem mohutných smrků a ničením vegetace. Po oplocení byl vstup do pralesa omezen pouze na označenou trasu a za doprovodu průvodců. V roce 1979 byl prales pro laickou veřejnost uzavřen úplně. Kolem pralesa byla zřízena naučná stezka s osmi panely, na nichž si návštěvníci mohou přečíst informace o zajímavostech, které je z daného místa možné v pralesi spatřit.

1 2 NEUVĚŘITELNĚ VITÁLNÍ BUK

1 Buk je na Boubíně neuvěřitelně vitální

2 Kříž na místě osady Tafelhütte

Co člověka na Boubíně překvapí, to je neuvěřitelná vitalita bukového zmlazení. Ani ve výškách kolem 1 200 m n. m. nemá smrk proti konkurenci buku žádnou šanci. Je to v určitém rozporu s původní typologickou mapou, která přes 38 % plochy rezervace zařazovala do 8. vegetačního stupně, tedy do smrkového. Zřejmě to bylo ovlivněno vizuální podobou provenienčně nepůvodních větevnatých smrčín s vrcholovými zlomy. S ohledem na vitalitu buku byl při poslední revizi lesního hospodářského plánu zredukován 8. lvs ve prospěch stupně 7. bukosmrkového. V současné době tak je do 8. vegetačního stupně zařazen pouze vrcholek Boubína. Zbytek osmičky byl přeřazen do 7. lvs. Smrkobukový 6. lvs zůstal prakticky v původní výměře.

— V rezervaci se hospodaří diferencovaně podle stupně přirozenosti porostů — od vyloučení jakýchkoliv zásahů v pralese až po clonné seče a maloplošné holoseče v nepůvodních smrčínách. Vše se v tomto případě děje ve prospěch obnovení původní provenience a druhového složení porostů, a to i za pomoci umělé obnovy.

— Obdobně diferencovaně se přistupuje i k výchově porostů. A právě vitální buk představuje určité nebezpečí pro vývoj porostů. „Smrkový nálet nemá v konkurenci bukových nárostů šanci uspět,“ vysvětluje Ing. Václav Chlanda. „Proto jsme ho dříve například v ochranném pásmu kolem jádrového pralesa podporovali uvolňováním. V roce 1958 bylo ochranné pásmo zahrnuto do rezervace a dnes ochránáři trvají na tom, abychom nárosty ponechávali bez zásahu. Existují obavy, že se zastoupení smrku neúměrně sníží.“

ZASTOUPENÍ DŘEVIN

Buk byl v původních porostech zastoupen asi 30 %, dnes zaujímá necelých 20 %, ale je to dáno hlavně tím, že v okrajových částech rezervace rostou prakticky čisté smrčiny (SM 92 %). Tím je způsobeno i to, že smrk v rezervaci zaujímá 80 % plochy oproti přirozeným 50–60 %. Nejhuře je na tom jedle, jejíž přirozený podíl činil 20 %, ale dnes prakticky vymizela a vyskytuje se jenom vtroušeně, zejména v pralesovitých zbytcích. Svůj podíl na jejím vymizení má i zvěř, jak již bylo zmíněno výše. Podobně jako jedle je na tom i javor klen,

který z původních 3–5 % zastoupení klesl na současných 0,18 %.

— Obecně lze říci, že původnímu složení zdejších lesů se nejvíc blíží jádrový prales. Ovšem při vědomí toho, že v něm chybí celé generace jedle spasené zvěří za dob, kdy byl ještě součástí obory.

OBAVA Z KŮROVCE

Vedle spíše akademických obav z příliš vitálního buku trápí zátoňské lesáky obava podstatně většího kalibru. Na podzim roku 2007 přímo v pralese podlehl větru přes 700 stromů, což při průměrné hmotnatosti přes 5 m³ (sic!) představuje 4 000 kubíků hmoty. „Z padlých smrků se stala líheň kůrovců,“ říká polesný Chlanda. „Postřík v pralese nepřichází v úvahu, po dohodě s CHKO můžeme stojící stromy částečně chránit pouze pomocí feromonových lapačů. Ale nejsme si jisti účinností, a tak s obavami čekáme, co nám přinese příští rok. Potřebovali bychom dlouhou a tuhou zimu. Nezbyvá nám, než doufat, že se nebude opakovat situace z roku 1870, kdy po větrné a kůrovcové kalamitě byly zničeny dvě třetiny původní rozlohy pralesa.“

— Počínaje Kyrilem zařádl si vítr i v nepůvodních smrčínách na Basumském hřebeni. Tahle kalamita je však už zpracovaná a vzniklá osmnáctihektarová holina je ze dvou třetin zalesněná i s patřičným zastoupením melioračních a zpevňujících dřevin.

BOUBÍN JAKO LABORATOŘ

O tom, že Boubín slouží jako jedna velká přírodní laboratoř, již byla zmínka. A předmětem výzkumu není jenom dendrologická a botanická složka ekosystému. Provádělo se například i sčítání ptactva a právě při něm byla zjištěna překvapivá skutečnost: největší rozmanitost ptáčích druhů nebyla zjištěna přímo v pralese, ale na hranici pralesa a čisté smrčiny.

— Plán péče dále poukazuje na to, že „i v původním pralese jsou místa s nejvyšší rozmanitostí avifauny umístěna v lokalitách, kde se buď ke smíšenému lesu přibližuje fádni smrčina, nebo skupina čisté smrčiny je přirozeně přítomna uvnitř hercynské směsi. Při interpolaci výskytu průměrných rozmanitostí druhů zjištěných na sčítacích bodech se v kartogramu objevuje pás příčné údolím, zhruba mezi středem východního svahu Pažení přes

údolí Kaplického potoka ke křižovatce Dlouhohřbetní, s výrazným snížením druhové diverzity avifauny. Vysvětlení tohoto jevu nebylo nalezeno.“

KRÁL SMRKU A JEHO NÁSTUPCI

Patrně největším z boubínských smrků byl *Křížový smrk* (*Kreuzfichte*) pojmenovaný podle kříže vytesaného do jeho kmene na památku pašeráka zastřeleného v těch místech v roce 1832. Smrk byl 57,7 m vysoký a jeho pařez měl průměr 174 centimetrů. Jeho objem byl spočítán na 37,14 m³. V roce 1859 byl vedle něj vztyčen trojboký kamenný památník se jménem smrku a nápisy Kellne (Včelná), Schattawa (Žatoň) a Müllerschlag (Mlynářovice) na bocích. *Kreuzfichte* byl pokácen v roce 1895, kdy už byl několik let suchý. Dožil se 395 let. Obnovený památník stojí na svém místě dodnes.

— Asi největší proslulost mezi boubínskými velikány získal *Král smrků*. Rostl v nadmořské výšce 1 000 m, byl starý přibližně 440 roků a pyšnil se úctyhodnými rozměry: výškou 57,6 m, výčetní tloušťkou 162 cm a objemem téměř 30 krychlových metrů. V roce 1969 uschl a 4. prosince 1970 padl při vichřici, symbolicky téměř přesně sto let po tragické říjnové vichřici roku 1870.

— V sousedství větrem skoleného *Krále smrků* rostl *Nástupce krále*. Jeho věk je odhadován na 400 let, vysoký je 57 metrů, ale celkově nebyl tak mohutný jako jeho předchůdce. Královské žezlo tedy převzal spíše *Vidlicový smrk*, dvouvrcholový obr vysoký 54 m, jehož objem byl spočítán na více než 33 m³. Uschnul v létě roku 2004 ve věku kolem 470 roků a jeho výřez je k vidění pod přístřeškem na hrázi Jezírka. V tomtéž roce podlehl náporu kůrovce také *Nástupce krále*.

— I dnes roste v pralese mnoho lesních velikánů, žádný z nich však zatím nezískal takovou proslulost jako ti výše zmínění nebo *Chadtův smrk* pokácený v roce 1822 pro okresní výstavu ve Vimperku (sic!). Zřejmě je to dáno i tím, že na rozdíl od dřívějších dob je turistům vstup do pralesa, přímo k patě velikánů, zakázán.

ZLATÁ STEZKA...

Boubín však nenabízí turistům jenom prohlídku pralesa. V jeho okolí je mnoho dalších zajímavostí. Tou nejpozoruhodnější byla Zlatá stezka, která sloužila jako

komunikace evropského významu asi už od pravěku a propojovala české země s Podunajím. První dochované zprávy o ní existují z 11. století. Tehdy se však nazývala *pasovská*. Označována byla také jako *prachatická*, *česká* nebo *solní*. Zlatá se jí začalo říkat počátkem 16. století kvůli mimořádné výnosnosti obchodu, který po ní probíhal.

— Hlavním obchodním artiklem na Zlaté stezce byla nepochybně sůl dovážena do Čech ze solných ložisek v Reichenhallu, Halleinu nebo Hallstattu. Vozily se po ní ale také drahé látky, jižní plody, koření a víno. Opačným směrem pak hlavně obilí, chmel, med, vlna, kůže, pivo apod. Z obchodu bohatla hlavně dvě města – na rakouské straně Pasov a na české Prachatice. Vrcholným obdobím obchodu bylo 16. století, tenkrát už Prachatice patřily k nejvýznamnějším českým městům. O jejich tehdejší významu a bohatství dodnes svědčí nádherné renesanční paláce a další stavební památky.

— Století sedmnácté a zejména třicetiletá válka však Zlaté stezce přinesly prudký úpadek a posléze i zánik. Dnes připomínají slávu téhle obchodní cesty už jenom nepatrné pozůstatky. Zbytek Zlaté stezky je možné vidět například přímo na západním úbočí Boubína u Kubovy huti. Na období, kdy po ní procházelo až 1 200 soumarských koní týdně, je však už možné jenom vzpomínat.

...A STEZKY PAŠERÁKŮ

Prakticky souběžně s oficiální Zlatou stezkou probíhaly utajované stezky pašerácké. Přímou přes Boubín vedly údajně hned dvě. Pašovalo se ledacos, ale zlatým pašeráckým věkem byl konec 18. století. Způsobil ho tzv. tabákový patent Marie Terezie z roku 1765, kterým císařovna zakázala volný obchod s tabákem. Vůl však také jeden z nejznámějších šumavských pašeráků byl známý pod přezdívkou Tabákový Petr (Towok Petr). Toho prý všude vítali a hostili, protože přinášel z Bavor *brizil*, typickou tabákovou drogu s divokou chutí.

— *Brizil* se šňupal, protože tehdy bylo šňupání daleko častějším způsobem konzumace tabáku než kouření. Piksly s *brizilem* si lidé při setkání nabízeli obdobně jako dnes cigarety. Ostatně už samotná taková piksla byla reprezentativním předmětem, něčím na způsob

1 2

1 Památník na místě Křížového smrku

2 Za dob Zlaté stezky patřily Prachatice k nejbohatším městům Království Českého

Začátek Aleje smíření

pozdějších cigaretových tabatěrek. Vyráběly se velmi často ze skla, bývaly zdobeny malbami a veršiky a později se staly oblíbeným sběratelským předmětem.

— Dochovaly se domácí recepty na výrobu *brizilu*. Není jich mnoho, protože patřily k rodovým tajemstvím, ale jsou. Základní surovinou byl tabák v roličkách o délce asi 8 cm. K tabáku se přimíchávalo vepřové sádlo a různé přísady jako například sušené švestky, mouka, pepř, vápno, dřevěný popel a třeba i rozdrčená kůra nejrůznějších stromů. Při míchání se vůně *brizilu* nesla daleko do kraje a financové po ní šli se zdviženými nosy jako ohaři.

— Souboje pašeráků s finančníky měly různé podoby. Jejich škála začínala nejrůznějšími triky na vzájemné oklamávání a končila přestřelkami, při nichž šlo o holý život. Tabákový Petr měl štěstí. Zemřel přirozenou smrtí v roce 1913 a s jeho odchodem skončila i romantická sláva šumavských pašeráků. Ostatně rok nato začala světová válka, která přinesla jiné starosti.

ALEJ SMÍŘENÍ

Největší změny, přímo osudové, však do kraje přinesla až druhá světová válka. Po ní bylo z Československa odsunuto prakticky veškeré německé obyvatelstvo a zejména Sudety se doslova vyčistily. Zanikla spousta vesnic, vesniček a osad. Jednou z nich byla i osada Tafelhütte na úpatí úžlabiny mezi Boubínem a Kupou (1 044 m n. m.) nedaleko Korkusovy Huti. Šlo o sklářskou osadu, jakých bývalo na Šumavě i v celých Sudech plno, a nezůstalo po ní prakticky nic, jenom Kristus na kříži vztyčený v roce 2004 na kamenném podstavci z roku 1905.

— Na přelomu 20. a 21. století vznikla myšlenka vybudovat na místě zaniklé osady něco, co by bylo památkou na někdejší soužití Čechů a Němců. A tak zde v červnu roku 2002 byla založena Alej smíření. Vysazovali ji studenti z bavorského Waldkirchenu a Freyungu a středních škol ve Vimperku. Stromořadí je tvořeno střídavě vysázenými lípami a duby. Soužití českých a německých národních stromů v jedné aleji je výmluvným symbolem smíření někdejších sousedů později oddělených železnou oponou z ostatních drátů. Poslední lípu v aleji zasadil jihočeský hejtmán Jan Zahradník, poslední dub pak poslanec Bavorského zemského sněmu Konrád Kobler. Jako další symbol smíření a počátku nových sousedských vztahů byl na začátku aleje vztyčen nalomený gotický oblouk stylizovaný do podoby písmene A...

NEJEN VÍRA, ALE I ČIN

Velikáni Boubínského pralesa pamatují mnoho. Ti nejstarší snad ještě vrcholné období Zlaté stezky. Nezbyvá než věřit, že jedličky, které se na Boubíně opět začínají zmlazovat, budou svědky jenom časů dobrých a ještě lepších. Jenom věřit však nestačí – za vírou musí následovat vůle k činu a čin. Zvládneme to?

Text a foto: Jaroslav Jonáš

keltský horoskop a křížovka

24. 10.–11. 11. OŘEŠÁK – VYTRVALÝ A ŽÁRLIVÝ

Člověk zrozený v tomto znamení je zvláštní a upoutá vaši pozornost. Má osobitý půvab a šarm, je sebevědomý a zvyklý spoléhat sám na sebe. K ostatním je nedůvěřivý. S lidmi jedná zdvořile, ovšem své záměry a cíle dokáže uskutečňovat i tvrdým způsobem. Je plný rozporů – na jedné straně se jeví jako tvrdý a egoistický partner, na straně druhé zahlédnete v jeho očích strach. Moc dobře ví, jaké je to být sám a osamoceně bojovat o vlastní existenci. Navíc mu chybí pružnost, což mu na popularitě zrovna nepřidá. Přesto bývá obdivován a těší se značné autoritě. Nikdy neodpočívá, je to neuvěřitelný pracant. Stinnou stránkou věci je, že nenechává odpočinout ani druhé. Respekt u něj budí osoby ve vyšší funkci a také obdivuje všechny, kteří mají pevnější vůli a jsou inteligentnější než on sám.

12. 11.–21. 11. KAŠTAN – SPOLEHLIVÝ A TVRDOHLAVÝ

Lidé ve znamení Kaštanu mají smysl pro spravedlnost, hájí práva svá i bližních. Zastanou se slabších a nemocných. Těší je rodinný život, jsou oddaným partnerem. V kritické situaci dokáží pohotově reagovat, zachovávají

klid a pevné nervy. Kaštan bývá zvědavý a společenský. Zajímají ho lidé i jejich problémy a setkáváním s nimi se stává moudrým. Nepříjemnou stránkou jeho společenských aktivit je skon ke klevetám a jízlivosti. Osud Kaštanu závisí na okolnostech – má-li štěstí a milujícího partnera, dostane se vysoko. Nikdy se nevzdává a proti překážkám bojuje vytrvale. Většinou vítězí.

22. 11.–1. 12. JASAN – PŘÁTELSKÝ A VERNÝ

Jasan je patronem lidí milovaných všemi. Podobně jako Jasan miluje slunné prostředí, tak i osoby narozené v jeho znamení září a proteplují mezilidské vztahy dobrou náladou a milým úsměvem. Když se jim daří, jsou oslňující. Jejich jas, energie a impulzivnost ovlivňují blízké okolí. Jsou ctížádostiví a velmi schopní. Nikdy je nepodceňujte, dobře vědí, co chtějí. Ostatním lidem není ve stínu Jasanu špatně. Jasan vždy dokáže vykouzlit teplo domova a lidské blízkosti. Jeho povaha je nevšední, třebaže někdy sobecky sleduje své cíle a prospěch. Ale lidé mu to rádi odpustí. Pokud si vás Jasan vybere jako životního partnera, nevymění vás za žádné pomíjivé krásy světa.

POMŮCKY: ATEROM, BÉLEP, IW, USED	SPRAVIT JEN ČÁSTEČNĚ	TÝKAJÍCÍ SE ODNÁŠKY	POBÝVAT	VSTOUPIT (MAĎDARSKY)	DRUH NÁDORU	BÝVALÁ SPZ BRATISLAVY	DRUH LENOCHODA	LESU ZDAR	DOPOSUD	ZNAČKA KOSMETIKY	DOUŠEK	RADIATIVNÍ PŘEVEK	NIŽŠÍ ŠLECHTICKÝ TITUL	NAPADENÍ
ČÁST PRAHY								HORNÍ ČÁST LODI						
1. DÍL TAJENKY								ODRAT BRAZILSKÁ MÍŠENKA						
FANTASTA							ZNAČKA KUSU NAPLNĚNOST			ZNAČKA KOŽICHŮ SBOR NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI				
DUCHOVNÍ						OBYVATEL ČÁSTI NĚMECKA SOUPEŘ				POLÉVKOVÝ KNEDLÍČEK PATŘÍCÍ IROVI (SLOVENSKY)				
RODINNÁ ŠKOLA			2. DÍL TAJENKY ŠPANĚLSKÉ SIDLO									PŘEDLOŽKA RODOVÝ SVAZ		
OZNAČENÍ AKUMULÁ- TORU				OPAK STEREA SPZ KLATOV				HUŠÍ PERO ZÁKLADNÍ ČÍSLOVKA					ZESÍLENÝ ZÁPOR	NAPROSTÁ PRAZDNOTA
MATERIÁL NA VÝROBU SVÍČEK					REVOLVER ZASTÁRALE VZTAŽNÉ ZÁJ.M.					OLDŘICH DOMÁCKY NĚMECKÝ HOSPODÁŘ. INSTITUT				
JMÉNO ZPĚVAČKY BARTOŠOVÉ						3. DÍL TAJENKY								
7 DNÍ						OBYVATEL OSTROVA U ČINY (FORMOSA)								

Autor křížovky
Jiří Zvolánek

SETKÁNÍ BÝVALÝCH ZAMĚSTNANCŮ LZ LITVÍNŮV

— Zaslouhou revírníka pana Pavla Vajnara, který přišel s ohromným nápadem, uspořádala Lesní správa Litvínov setkání bývalých zaměstnanců Severočeských státních lesů LZ Litvínov a současných zaměstnanců správy spojené s exkurzí po Krušných horách.

— Nelehkého úkolu obvolat a sehnat dohromady co nejvíce bývalých spolupracovníků se ujala paní Bergmanová, která pracovala jako technička nejdříve na polesí Nové Město a po jeho zrušení na polesí Křižanov. Na svých osmdesát let velice čiperná a šikovná paní, která měla z této akce velikou radost.

— Dne 9. 10. 2008 se v Litvínově sešlo „základní jádro“ a po cestě podle bydliště přistupovali další a další. Bylo úžasné vidět, jak se poznávají a i po letech, kdy se někteří vůbec neviděli, vypráví a vítají se, jako kdyby dveře od polesí zavřeli teprve včera. Trasa exkurze byla naplánována tak, aby se projela co největší část Krušných hor, kde dříve sloužili. Z Dubí jsme se postupně vyšplhali až na vrcholky u Cínovce. První zastávka byla v přírodní rezervaci Cínovecké rašeliníště s porostem břízy pýřité. Výkladu o současném hospodaření lesní správy se ujal přímo pan lesní správce. Snažil se přiblížit návaznost v hospodaření, kdy jsme v podstatě převzali výsledky jejich práce a snažíme se pokračovat, jak nejlépe umíme. Postupně jsme projeli po hřebenech hor s několika zastávkami. Bylo zajímavé poslouchat, kde všude pracovali, jak poznávají ta „svoje místa“, „svoje paseky“, kde toho tolik prožili. Je to vlastně generace, která zažila celý novodobý vývoj Krušných hor. Když byly ještě krásně zelené s hlubokými lesy, přes imisní kalamitu, kdy nebylo najednou nikde skoro nic, po různé pokusy o znovuzalesnění. O to víc nás těšil jejich zájem o to, jak se bude s obnovou Krušných hor pokračovat.

— Ačkoli nám počasí dvakrát nepřálo, pro nás krásný den jsme zakončili

na horské chatě Emeran na Klínech. Tam jim naši revírníci vyprávěli, kde slouží, co všechno mají v plánu ještě udělat a co se jim povedlo. Předali jsme malé pozornosti a u káfičky se nakonec do odpoledních hodin vzpomínalo i na další bývalé spolupracovníky, kteří se z různých důvodů nemohli zúčastnit, a vyprávěly se dávno zapomenuté historky.

Ing. Jana Melcrová

FOTBALOVÝ TURNAJ

— Ve čtvrtek 25. září 2008 se na fotbalovém hřišti SK Jaroslavič 1832 v Hroznějovicích uskutečnil druhý ročník fotbalového turnaje o putovní pohár ředitele KŘ České Budějovice. Turnaje se zúčastnilo šest mužstev, složených ze zaměstnanců LČR, s. p. Potěšitelné je, že se letošního ročníku také aktivně zúčastnily tři ženy.

— Turnaj proběhl za typického chladného podzimního počasí, které v druhé polovině turnaje ukázalo přívětivější tvář. Po vyhodnocení nejlepších družstev a účastníků turnaj plynule přešel v neformální setkání kolegů a umožnil všem zúčastněným zapomenout alespoň na čas na každodenní starosti.

— Putovní pohár obhájilo družstvo Lesního závodu Boubín, druhé bylo družstvo Lesní správy Křivoklát, třetí bylo družstvo složené ze zaměstnanců Lesní správy Nové Hradce a Hluboké nad Vltavou, čtvrté družstvo Lesní správy Tábor, páté družstvo Lesní správy Vodňany a šesté družstvo Lesní správy Jindřichův Hradec.

— Touto cestou bych rád poděkoval klubu SK Jaroslavič 1832 a zejména panu Janu Staňkovi za přípravu fotbalového hřiště a občerstvení pro hráče, Odboru marketingu a PR za zajištění cen pro nejlepší družstva a hráče a všem hráčům za vytvoření příjemné atmosféry po celý den, za ochotu protáhnout si tělo a za skutečnost, že turnaj proběhl bez jakéhokoliv zranění.

Ing. Kamil Bjaček

DĚTI POMÁHAJÍ PŘÍRODĚ

— Motto: Zdeněk Svěrák: „Na stejné Zemi co my, bydlí tu s námi stromy.“

— Na základě spolupráce Základní školy v České Skalici a lesního pedagoga z Lesů ČR vznikl projekt s názvem „Výsadba semenáčků a pěstování jehličnatých stromků od 1. do 3. ročníku ZŠ zakončené výsadbou stromků do lesního porostu“.

— Proto žáci z 1. třídy základní školy oslavili 20. 10. 2008 Evropský týden lesů a Den stromů tím, že si každý z nich zasadil vlastní semenáček smrku ztepilého. Nyní je čeká velká starost o jejich zdárný růst. Doufáme, že se dětem podaří vypěstovat výsadbyschopné stromky, které si potom vlastnoručně vysadí do lesa. Žáky motivujeme možností mít „svůj strom“ v lese a možností podílet se na ochraně životního prostředí. Růst a „osud vlastního stromu“ mohou děti sledovat i dále, až se stanou dospělými a navštíví místo, kde stromek zasadili.

— Projekt je zařazený do vyučovacího předmětu Prvouka od 1. do 3. ročníku a je využíván k tématům o přírodě a její ochraně. Lesní pedagog bude dále pro žáky organizovat besedy a vycházky do lesa v jarních a podzimních měsících.

— Hlavním cílem projektu je dosáhnout toho, aby si žáci uvědomili význam ekosystému lesa pro člověka a lesní živočichy, aby poznali důležitost rovnováhy v přírodě. Vlastním pěstováním stromků si žáci sami zkusí, jak dlouho trvá, než se semenáček vyrostle stromek, který je možno vysadit v lese. Projekt by měl přispět k získání poznatků, jak chránit přírodu, jak se chovat v lese a v celé přírodě, jak pomáhat sběrem starého papíru chránit stromy, dále pak k formování odpovědného přístupu k přírodě.

Hubert Polonček

BESEDY O LESNÍM HOSPODÁŘSTVÍ NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

— U příležitosti Evropského týdne lesů se 20. října a 21. října konaly na základních školách v Tachově, Hornické ulici a v Plané v ulici Na Valech besedy s žáky šestých a sedmých tříd o lesním hospodářství.

— Cílem Evropského týdne lesů (20.–24. října 2008) je zviditelnit lesnické a dřevařské odvětví a jejich příspěvek k rozvoji hospodářství a společnosti v Evropě, zvýšit povědomí veřejnosti o významu lesů v rámci zmírnění změn klimatu, zajištění zdrojů čisté vody a při ochraně přírody a zapojit veřejnost do aktivního dialogu o lesnických tématech.

— Od pana Ing. Václava Lidického, lesního správce Lesní správy Přímdu z Lesů České republiky, s. p., děti dostaly informace o různorodých složkách a funkcích lesa, o historickém vývoji lesa. Děti se také poučily o náplni práce lesníka a o tom, jaké přínosy pro nás les má, a co od něj očekáváme. Dalším tématem byly vlastnosti dřeva jako obnovitelného zdroje materiálu a energie a význam dřeva pro člověka v historii a v současnosti. Přednášející odpověděli i na dotazy přítomných.

— Akce se zúčastnilo 25 dětí v Tachově a 60 dětí Plané. Besedou jsme navázali na spolupráci LS Přímdu se základními školami v oblasti lesní pedagogiky – organizace lesních vycházek pro žáky prvního stupně. Témata besedy:

- LČR, LS Přímdu, lesy na Tachovsku, ostatní vlastníci lesa
- Co je to les, půda, klima, vodní režim, dřeviny, byliny, živočichové a jejich vzájemné vztahy
- Lesy v ČR – rozloha, charakteristika, typologie, historie, princip trvalé udržitelného hospodaření
- Životní cyklus stromů, lesnický pohled na stromy, les věkových stupňů, mimoprodukční funkce lesa
- Charakteristika dřeva jako obnovitelné suroviny

Ing. Aleš Jakl, LS Přímdu

EVROPSKÝ TÝDEN LESŮ NA LS JESENÍK

— V týdnu od 20. do 24. října 2008 probíhal Evropský týden lesů, jehož hlavním smyslem bylo zvýšit informovanost veřejnosti o lesním hospodaření a významu lesa pro společnost. Při této příležitosti nežůstala stranou Lesní správa Jeseník, která zorganizovala výstavu fotografií, přednášku o lesnictví a přednášky pro děti Základní školy v Jeseníku.

— Výstava fotografií z lesního prostředí byla instalována v Rytířském sále Vodní tvrze, kde byla dne 20. 10. 2008 zahájena vernisáží, které se zúčastnilo okolo 50 lidí. Autory fotografií jsou revírníci LČR, s. p., LS Jeseník Ing. Jiří Lisník a Jan Bajza. Od 1. 11. do 30. 11. 2008 je výstava přesunuta do předsálí Kina POHODA Jeseník.

— Přednáška na téma „Hospodaření v lesích na Jeseníku“ se uskutečnila v úterý 21. 10. 2008 opět v Rytířském sále Vodní tvrze v Jeseníku. Přednáška měla za cíl informovat veřejnost o lesním hospodářství, o významu lesa a dříví pro společnost a přiblížit základní principy hospodaření v lesích. Přednášeli zaměstnanci LS Jeseník. Ing. Pňáček seznámil přítomné s konáním Evropského týdne lesů, s významem lesa a dříví pro společnost a podal informace o státním podniku Lesy České republiky a LS Jeseník. Dále přednesl Ing. Bajza příspěvek na téma těžební činnost, obchod se dřívím a myslivost a Ing. Novotný pohovořil o pěstební činnosti a ochraně lesa na LS Jeseník. Na závěr přednášky vystoupil Ing. Kučák, který představil lesní správu z pohledu referenta DM, také podal informace o Programu 2000 a o lesní pedagogice. Přednášky se zúčastnilo cca 20 posluchačů.

— Ve dnech 23. a 24. 10. 2008 Ing. Kučák připravil 4 jednodenní nové přednášky pro žáky 3.–5. tříd Základní školy v Jeseníku. Přednášky se konaly rovněž v Rytířském sále, kde si děti nejdříve prohlédly výstavu

fotografií a následně vyslechly základní informace o hospodaření ve státních lesích.

— V rámci Evropského týdne lesů byl na LS Jeseník připravený bohatý program. Veřejnost se dozvěděla mnoho informací o lesním hospodářství nejen na Jeseníku. Za přípravu a organizaci akcí k příležitosti týdne lesů patří dík všem zainteresovaným zaměstnancům lesní správy a také poděkování Vlastivědnému muzeu Jeseníka za umožnění výstavy a přednášek v Rytířském sále Vodní tvrze.

Ing. Jiří Pňáček, Ph.D., LS Jeseník

DEN S LČR NA BORŠOVĚ

— Na čtyři sta dětí a rodičů navštívilo dne 13. září tohoto roku Den s Lesy České republiky, konaný Lesní správou Svitavy v areálu Demonstračního objektu Boršov. Pro děti lesní správa připravila řadu soutěží a vystoupení. Akce byla načasována na poslední slunečný den před deštivým týdnem. Děti dopoledne absolvovaly přírodovědnou stezku nebo cykloorientační soutěž, vystřelily si z luku, zatloukly hřebík, potěšily se pohledem na živé dravce i vycpané ptáky. Zhlédly ukázky parkuru. Dopoledne je pak čekali šermíři a westernová show, po celý den na lesy vyhrávala country kapela. V poledne se na spoustu dětí usmálo štěstí a v tombole vyhrály jednu z padesáti cen. V budově demonstračního objektu byla výstava fotografií a výstava hub. Kdo nepojedl vystavených jedovatých druhů, neodcházel otráven. Pracovnice ředitelství Ing. Lucie Wojtylová označila akci za velmi zdařilou a jednu z největších svého druhu.

— Výbornou organizaci akce ocenila ve svém dopise i Základní škola a mateřská škola ve Vranové Lhotě.

Ing. Petr Peřina, LS Svitavy

LESNÍ PEDAGOGIKA

— Seminář o lesní pedagogice nazvaný „Lesní pedagogika a její místo v regionálních vzdělávacích programech“ uspořádaly dne 12. září Lesy České republiky, s. p., za podpory Krajského úřadu Pardubického kraje na Boršově u Moravské Třebové.

— Seminář se konal v souvislosti s akcí Den s LČR probíhající v areálu Boršov v rámci Evropského týdne lesů. Program začal v devět hodin dopoledne. Do problematiky lesní pedagogiky účastníci zasvětila ředitelka Krajského ředitelství Lesů České republiky, s. p., v Chocni Ing. Zuzana Nezajová, o environmentálním vzdělávání, výchově a osvětě v Pardubickém kraji hovořila Mgr. Hana Pochobradská z Krajského úřadu Pardubického kraje, lesní pedagogiku v pojetí státního podniku Lesy České republiky, s. p., představila Ing. Lucie Wojtylová, úlohu lesní pedagogiky v rámcových vzdělávacích programech nastínila Ing. Alice Palacká ze Střední lesnické školy Hranice na Moravě. Informační a vzdělávací středisko a realizaci projektů v rámci lesní pedagogiky na Lesní správě Křivoklát představil Ing. Vojtěch Pátek a Taťána Frieberťová. Pomůcky pro lesní pedagogy, které vytvořilo SSEV Pavučina za podpory Lesů České republiky, s. p., prezentovala Lenka Daňková a Václav Broukal. Lesní správce Ing. Miroslav Bačovský z Lesní správy Svitavy pohovořil o realizaci Programu 2000 jako součásti informačních a vzdělávacích aktivit, zároveň prozradil další záměry v rámci Lesní správy Svitavy.

— Účast na semináři v počtu cca 60 osob byla nad očekávání organizátorů. Zájemce tvořili hlavně učitelé, lesní pedagogové z LČR nebo jiných organizací. Učitelé velice ocenili možnost obracet se na lesní pedagogii v rámci výuky a svěřeným žákům tak umožnit další nové poznatky zažíté přímo v lese. I sami učitelé si mohli dopoledne vyzkoušet na vlastní kůži, jak vypadají aktivity lesní pedagogiky.

OMPR

NAUČNÁ STEZKA U MLEJNA

— Pěči lesníků o jilemnické lesy přibližuje návštěvníkům nová naučná stezka U mlejna. Ta byla slavnostně otevřena ve středu 8. října 2008 v 10 hodin u „nové“ nádrže U mlejna. Lesy České republiky, s. p., tak přispívají k rozvoji cestovního ruchu a k informovanosti o problematice lesního hospodaření ve zdejší regionu.

— Naučná stezka U mlejna se nachází v Podkrkonoší na Jilemnicku, v oblasti Martinických rybníků, v těsném sousedství obce Martinice v Krkonoších pod vrchem Bransko. Vychází z místa nedaleko od roubené stavby tzv. Martinického mlýna, měří necelé dva kilometry a má sedm zastávek (Martinický mlýn, Obnova Martinických rybníků, Historický vývoj lesa, Na Bubně, Přirozená obnova lesa, Slané bahno, Les mnoha tváří). Mottem naučné stezky je: „Les je ostrovem života v člověkem využívané krajině.“ Přibližuje také, jak významnou roli pro vývoj zdejších lesů hráli jejich majitelé a správci od hraběte Harracha (17. století) až po Lesy České republiky, s. p., které lesní pozemky převzaly do své správy v roce 1992.

— Naučná stezka byla vybudována v rámci „Programu 2000“, jehož prostřednictvím Lesy České republiky, s. p., realizují jednu z významných mimoprodukčních funkcí lesa – funkci rekreační. Při realizaci této naučné stezky musely být provedeny drobné terénní úpravy, byl vyroben dřevěný mobiliář (stojany na tabule, sezení atd.), zpracovány texty a pořízena obrazová dokumentace. Všechny podklady byly graficky zpracovány a následně instalovány na jednotlivých zastaveních. Celkové náklady dosáhly 157 000 korun.

OMPR

časopis Háj – ročník II, rok 1873

„V srpnu roku 1864 stála jsem za neobyčejně jasného večera na Sněžce zírājíc překvapeně v naši krásnou vlast. Vrch za vrchem, pahrbek za pahrbkem řadily se za sebou v nepřehlednou dálku; tu porostlé temnými lesy, tu květnatou mýtinou, tam zase pustá, příkrá skála hrdě k nebi se pnula. A což teprv ta údolí! Co tu kyprých lučin, úrodných polí, bohatých zahrad, vesnic a měst!“

Celkem 17 čísel druhého ročníku Háje s podtitulem „Časopis pro lesníka, myslivce a přítele přírody“ vyšlo v Hradci Králové v tiskárně L. Pospíšila nákladem majitele. Vycházel v třínedělních lhůtách v sešitech o 2–3 arších v barevné obálce. Kromě redaktora Jana Doležala byli uváděni jako spoluredaktoři Karel Schindler pro odbor lesnicko-vědecký a Petr Hobza pro odbor přírodovědecký.

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

Už od prvního ročníku časopisu Háj věnoval Jan Doležal velkou pozornost vydávání obrazových příloh (olejové barvotisky a fotografie). „Že jsme ustanovili prémie k Hájí, stalo se z příčiny, aby v lesovnách našich se skvěly pěkné obrazy lovecké; vždyť předmětem snah našeho časopisu není jenom les, nýbrž i jeho ošetřovatelé a služebníci.“ Roku 1873 si zájemci mohli vybrat mezi motivy: Lovecký pes (přinášející zajíce), Liška (číhající na divokou kachnu), Koš s rozličnými druhy růží, Letní a podzimní ovoce, Lesní ovoce, Daňčí zvěř v odpočinku atd.

LESNÍ ZÁKON

Po roce 1848 připadl nově zřízenému vídeňskému ministerstvu zemědělství a hornictví úkol vytvořit nový lesní zákon, který by konečně zamezil odlesňování půdy a svévolnému pustošení lesů. Tato problematika byla řešena na prvním zemědělském kongresu ve Vídni roku 1849. Zde byly stanoveny hlavní zásady nového lesního zákona, který měl zabezpečit žádoucí rozvoj lesního hospodaření zavedením státního dozoru nad soukromými velkostatků a ustanovením státních úředníků pro správu lesů náležejících státu, fondům, korporacím a obcím. Ještě před vydáním lesního zákona vyšlo roku 1850 nařízení ministra zemědělství a hornictví o státních zkouškách pro lesní hospodáře, ochranný lesní personál a pomocnou technickou službu.

— K vydání lesního zákona došlo 3. prosince 1852.

Největší význam pro další vývoj lesů měla ustanovení o povinném zalesnění vykácených ploch nejdéle do pěti let, předpisy zakazující pustošení lesů a přeměnu lesní půdy na jiné kultury bez úředního povolení, povinné zaměstnávání státem zkoušených vedoucích lesních hospodářů a lesního ochranného personálu a zavedení úředního dozoru nad lesy. Dalším krokem bylo vydání zemských zákonů v jednotlivých zemích monarchie, podle kterých by se prováděla ustanovení říšského lesního zákona. Teprve 3. července 1873 bylo vydáno ministrem orby podrobné prováděcí nařízení k lesnímu zákonu, k šetření stavu lesů a založení lesního katastru, které je otištěno v časopise Háj. Problematikou dodržování

lesního zákona se zabývá i článek Jana Šprdlíka Lesní zákon a jeho provedení.

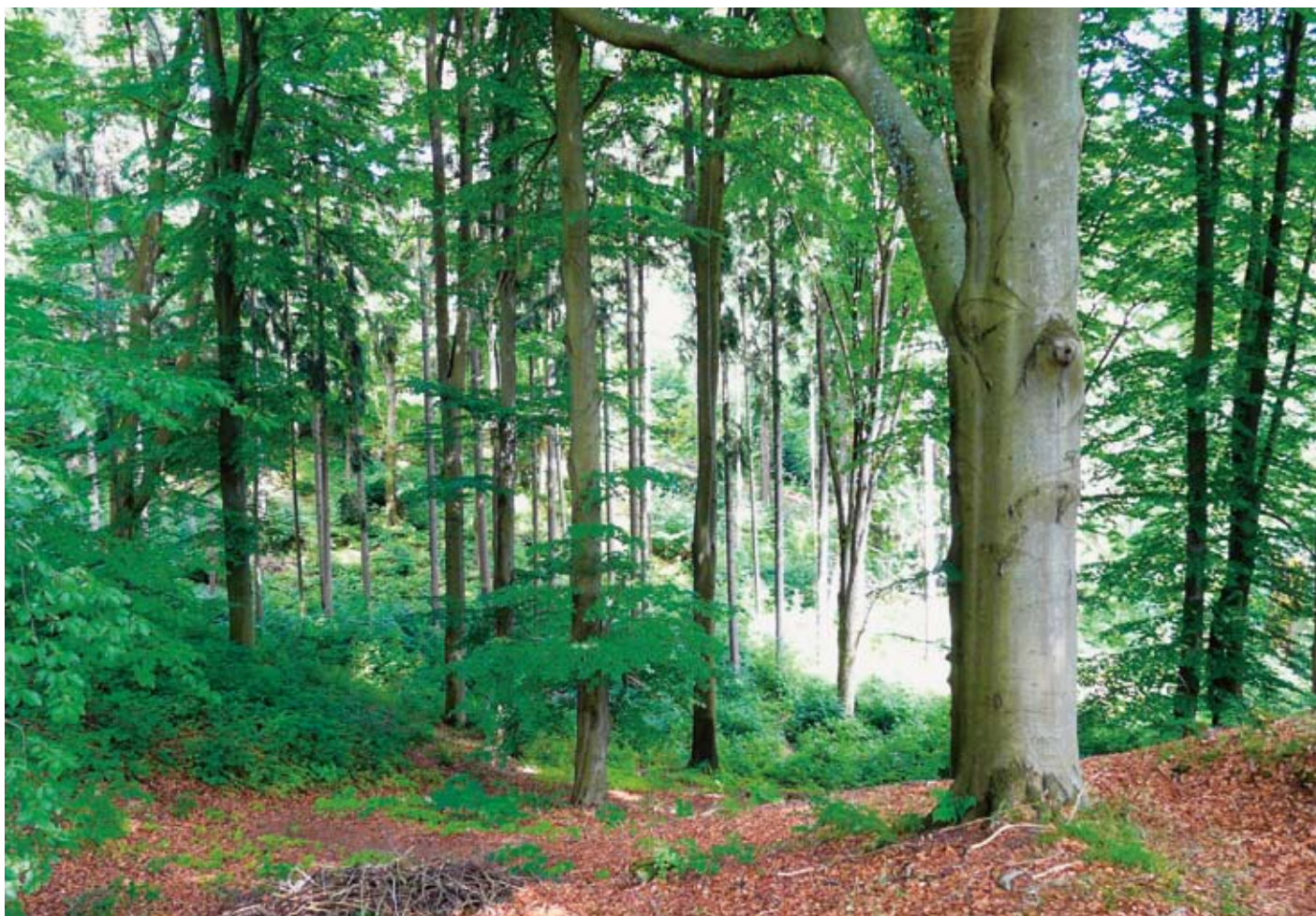
METRICKÉ MÍRY A VÁHY

Podle říšského zákona z 23. 7. 1871 (s platností od 1. 1. 1876) byly v Rakousku-Uhersku zavedeny metrické míry a váhy. Metrické míry a váhy byly pro domácí i mezinárodní obchod mnohem výhodnější. Zjednodušilo se počítání a jejich zavedením byl učiněn krok ke sjednocení evropských měr a vah. Základem této míry byl stanoven metr, který byl odvozen z rozměrů zeměkoule. Francouzští vědci změřili v letech 1792–1799 čtvrt poledníku. Celý poledník pak rozdělili na deset milionů stejných dílů a jeden takový díl nazvali metr (od řeckého metron = míra). Převodem měr a vah se velice široce zabývá ve svém článku Metrické míry v Rakousku a jejich upotřebení v lesnictví Karel Schindler a A. Adler v článku Mezinárodní soustava měr, vah a peněz. K nové metrické soustavě Karel Schindler prozíravě dodává: „Směle možno tvrditi, že ve krátkém čase stane se v celém světě jedinou platnou mírou.“

VÍDEŇSKÁ SVĚTOVÁ VÝSTAVA

Od 1. května do 31. října 1873 se ve Vídni konala světová výstava, jejíž ohlasy našly své místo také ve zprávách časopisu Háj a v článku Lesní oddělení na světové výstavě ve Vídni od prof. E. Landolta. Počátek těchto výstav lze nalézt v polovině 19. století, kdy se jednotlivé země v rámci národní prestiže předháněly v prezentaci průmyslu, umění a věd. Za první výstavu tohoto druhu lze považovat výstavu v Londýně roku 1851, jejíž koncepci navrhl princ Albert, manžel anglické královny Viktorie (doba vlády 1837–1901). Dalším velkým evropským výstavním městem byla po Londýně a Paříži Vídeň. „Chůze vídeňskou světovou výstavou bude se rovnati ne v jednom ohledu cestě kolem země: půjde se kolem výkvětů veškerých výrobků civilisovaného světa; zde bude možno pohybovat se uprostřed zástupců všech národů země.“ Průběh výstavy ovšem negativně postihla nejen nepřízeň počasí a epidemie cholery, ale citelně se na ní podepsal i pád vídeňské burzy 9. května 1873.

— Hospodářství a lesnictví bylo na světové výstavě ve Vídni umístěno převážně v západní a východní agrikulturní síni. Lesní oddělení byla rozdělena do tří skupin. První skupina měla prezentovat ucelený obraz lesního hospodářství jedné země nebo velkostatku, druhá jednotlivá nejrozvinutější nebo nejvýnosnější hospodářská odvětví a třetí učební pomůcky. Hospodářská a lesnická výstava Království českého měla znázorňovat „Oběh a proměnu látky“. Oběh látky byl brán jako základ při

sestavování předmětů. Počínaje ornicí přes průmyslové výrobky (pivo a líh) až po odpady, které se opětovně vracejí do půdy. Podobně od lesní půdy po papír a nábytek. Všechny výrobky pak byly uspořádány podle zeměpisných výšek krajiny v zemi. „Aby se však tato myšlenka pochopila, k tomu jest třeba dosti živé fantazie.“

DALŠÍ TÉMATA

V časopise Háj dále naleznete články Dřevo jako surovina pro umělecký průmysl, Příspěvek k promyslnému lesnímu hospodářství, Příspěvek k lesnickému dějepis, O lesnickém zkušebnictví a dosavadních jeho výsledcích, Poměry lesnatosti Čech, O umělém zmlazování lesa na horských bažinách a na ložiskách rašelinových, Rostliny cizopasně a jimi způsobené choroby lesních stromů, Dýchání rostlin, zvláště lesů, a jeho vliv na zdravotní poměry vzduchu, Příspěvky k životovědě rostlin, O lišce, Jezevec, Vzteklna či pomínotost psů atd.

DESATERO PŘIKÁZÁNÍ LESNICKÝCH

Na závěr druhého ročníku časopisu Háj bych uvedla výňatek z lesního kázání Josefa Vrbaty Chraňte lesy před záhubou!, který se zabývá hlavními nepřáteli lesů a ochranou proti nim (živelné pohromy, zvířata a hmyz, byliny a houby, nerozum lidský). Jako nejvíce škodlivý vyhodnotil Josef Vrbata nerozum lidský, který podle něho pochází buď z neznalosti přírodních zákonů, nebo z lidské ziskuchtivosti. Na konec svého kázání proto uvedl Desatero přikázání lesnických, podle kterého by se měli nejen lesníci, ale všichni lidé řídit, „...neb zhouba lesů jest i zhoubou polního hospodářství a jistá zhouba celého národa...“

1. Budeš věřiti, že jest každý strom, každý háj i les nejhlavnějším prostředníkem mezi zemí a oborem vzdušným, bez jehož spolupůsobení se úrodná krajina v strašnou poušť proměnití musí.

2. Nevezmeš jméno „les“ nadarmo; nýbrž budeš se o to starati, aby bídne porostliny půdy obecní v tmavý a mohutný les proměněny byly.

3. Pomni, človče, že ti les velikou řadu vezdejších potřeb poskytuje; že příroda celé tvé žití, od kolébky až k hrobu k blahu lesů připoutala a vzdor tvému namáhání se zdarem lesů v jedno spojila.

4. Cti les, cti háj i každý stromek. Vysazuj lesy pro syny své, aby se tobě i tvým potomkům dobře vedlo zde na zemi.

5. Nezabiješ žádné ptáče, žádné zvěře, jež se škodným lesním hmyzem živí; nýbrž budeš učiti syny své lesní škůdce a jejich přirozené nepřátele znáti, ony hubiti a tyto k spáse lesů ochraňovati.

6. Nezprzniš půdu rodnou vysazováním krsků a nevhodných druhů lesních stromoví; nýbrž budeš učiti syny své věčné zákony matky přírody znáti a dle nich lesy zakládati, ošetřovati a zužitkovati.

7. Nepokradeš žádného zdravého stromu, ani hrabanky, ani pryskyřice, ani jiné životní šťávy neb mízy stromové; ani čerstvých ratolestí, kůry a všeho, co k žití lesního stromoví potřebno jest.

8. Nepromluvíš křivého svědectví ve prospěch škůdců lesních, aniž budeš krádeže lesní tajiti, nýbrž oznámíš každé zúmyslné poškození lesa u zřízců lesních neb u příslušného soudu, aby viník náležitě potrestán býti mohl.

9. Nepožádáš plodin lesních bližního svého aniž plodin z lesů obecních pro svoji kapsu.

10. Nenecháš se od úskočných podvodníků sváděti k nepřiměřenému porážení dříví, k přílišnému hrabání lesní mrtě neb strouhanky, k rozkouskování lesů obecních a k upotřebení lesní půdy k účelům jiným; nýbrž budeš toho vždy pamětliv, že ti dal Bůh k tomu rozum, abys s majetkem lesním tak opatrně zacházel jako se svým vlastním zdravím.“

Mgr. Jitka Hemelíková, Archiv LČR

bažant je parádně vyšňořen po celý rok

Bažant obecný u nás patří k významným lovným druhům zvěře. Vyskytuje se na celém území republiky a je na mnoha místech uměle odchováván a potom vypouštěn do honiteb.

Jde o středně velké ptáky s velkým rozdílem ve zbarvení samce a samice. Jelikož se samec (kohout) neúčastní výchovy potomstva ani se nestřídá se samicí na zahřívání vajec, tak je od přírody pestře zbarven. Převládá u něho červenohnědé zbarvení. Hlava a část krku je černomodrá se silným kovovým leskem. Okolí oka je holé s červenou bradavičnatou kůží. Ve svatebním šatě je kůže zduřelá a rudě zbarvená. Na krku je bílý obojek, který může být různě široký. U některých jedinců může dokonce obojek chybět. Ocas kohouta je až 61 cm dlouhý, olivově hnědý s černými pruhy.

— Samice (slepice) je nenápadně světle hnědě zbarvená. Přitiskne-li se do oranice, tak se zcela ztrácí a tím uniká pozornosti nepřátel. V takovém případě nehybnou slepici nemusí dravec z výšky vůbec spatřit.

— Bažant nejraději obývá zemědělskou krajinu, kde se střídají pole, zarostlé meze a drobné lesíky. Od počátku března již kohouti obsazují svá teritoria, odkud pak vyhání ostatní soky. Tok je provázen hlasovými projevy s poskoky. Tokající kohout hlasitě křičí a přitom hlučně třepetá křídly. Kohouta pak navštěvují slepice a vybírají si budoucího partnera. Tok může probíhat až do května či déle.

— Místo k hnízdění si vybírá slepice většinou v zarostlé trávě nebo v křoví, kde je dostatečně ukrytá. Jde o mělkou prohlubeň, kam nanosí pár stébel suché trávy a listů. Během sezení se zde objeví i peří z břicha slepice.

— Vejce jsou olivově zelenošedá až olivově hnědá. V úplné snůšce jich bývá 8 až 15. Zahřívání provádí slepice výhradně sama po dobu asi 25 dnů. Jakmile vylíhlá mláďata oschnou, slepice je z hnízda odvádí. Z počátku se kuřátka živí hmyzem, později přejdou na rostlinnou potravu. Pohlavně dospívají v druhém roce života.

— Bažanti se živí po celý rok převážně rostlinnou potravou. Většinou sbírají semena trav a bylin. Nepohrdnou ani žaludy. Ze živočišné složky potravy se zaměřují na různá vývojová stadia hmyzu. Seberou někdy i plže. Někteří se mohou zaměřit i na lov myší nebo hrabošů. Jednou jsem pozoroval bažanta, který číhal na poli u nory hrabošů. Přesným úderem zobáku vždy nějakého „uložil“. Potom ho tak dlouho rozklouval, až se mu podařilo jej celého zkonsumovat.

— Na noc bažantí zvěř zalétá na stromy, kde hřaduje. Blízko kmene přechkávají noc. Někdy se kohouti před spaním ještě ozývají zvláštním kodrcavým hlasem.

Jaromír Zumr

na Rychleby vystoupíte...

V místech, kde sjíždí z horského sedla na Ramzové rychlík k Lipové a Jeseníku, začíná území Lesní správy Lesů České republiky, s. p., Javorník.

- 1 2 Tato lesní správa hospodaří na katastrálním území 39 030 ha na 18 137 ha porostní výměry lesa, která je rozdělena do dvanácti revírů. Lesnatost státního majetku lesa je téměř 48 %. Katastrální území se rozkládá od Bílé Vody na severu po Šerák na jihu a Velké Kunětice na východě. Území trojúhelníkového tvaru ohraničuje ze dvou stran státní hranice s Polskem v délce 75 km a z jedné strany hranice s LS Jeseník a Hanušovice v délce 35 km.
- 1 Rozhledna na Borůvkové hoře
- 2 Studánka pod Borůvkovou horou

BUDOVA SÍDLA LS JAVORNÍK

Je to jedna z významných historických staveb města. První doložená zmínka o ní pochází z 20. let 19. století. V roce 1841 ji získal zakladatel vodoléčby Vincenz Priessnitz z Gräfenberku (Lázně Jeseník). Majitel vápenných dolů Anton Latzel ji do dnešní novorenesanční podoby nechal přebudovat v letech 1879–1881. Od roku 1904 ji koupilo pro potřeby komorního ředitelství statků a lesů vratislavské biskupství. V roce 1949 objekt včetně lesů převzal podnik Státní lesy a statky, dům následně spravovala Krajská správa lesů Olomouc a Severomoravské státní lesy Krnov. Od pololetí r. 1992 zde sídlí LS Javorník.

— Území lesní správy se vyznačuje velkou rozmanitostí přírodních podmínek daných pestrým geologickým podložím a rozdílem nadmořské výšky od 230 m ve Vídnově po horu Šerák (1 351 m) v Hrubém Jeseníku. Lesní správa hospodaří v rozpětí všech lesních vegetačních stupňů. Hlavním pohořím jsou Rychlebské hory. Pstruhové potoky jimi protékající jsou pravostrannými přítoky Kladské Nisy.

— Obhospodařované lesy jsou z 68 % jehličnaté a z 32 % listnaté. Z nich je 25 % buku. Vysoké procento listnáčů není v rámci republiky obvyklé.

— Od 1. ledna 2008 platí nový lesní hospodářský plán. Průměrná roční těžba za decénium bude činit 127 000 m³. V některých částech území LS jsou zachovány původní přirozené lesy, v nichž jsou uznány genové základny buku.

— Lesní správa má v držení celkem 13 vlastních honitb s výměrou od 970 do 2 024 ha s převahou zvěří jelení, černou, srnčí, ale také s výskytem zvěře mufloní, daňčí i kamzičí. Dvě honitby, Horní Hoštice a Černá Voda – rybníky, jsou provozovány v režii LČR, s. p., a ostatních 11 honitb je pronajímáno fyzickým nebo právnickým osobám.

— V režijní honitbě Černá Voda se nachází soustava rybníků, kde lesní správa polodivokým způsobem chová kachny divoké a ryby. Tento chov je každoročně o posledním říjnovém víkendu završen výlovem Velkého rybníka. Účastní se jej pracovníci lesní správy, Krajského ředitelství LČR, s. p., Šumperk, i pracovníci státní správy lesů a myslivosti. Letos vylovili na 120 q ryb, z toho bylo asi 95 % kaprů.

— Na obhospodařovaném území se nachází část CHKO Jeseníky a NPR Šerák-Keprník, PR Račí údolí, NPP Jeskyně Na Pomezí, NPP Borový, PP Vodopády Stříbrného potoka, PP Píšťala a PP Rašeliniště na Smrku.

RYCHLEBSKÉ HORY

O málokterém našem pohoří ještě můžeme hovořit jako o oáze klidu a dosud téměř neporušené přírody a krajiny, o Rychlebských horách však ano. Rozprostírají se na moravsko-slezském pomezí v Javornickém výběžku, obklopeném státní hranicí s Polskem. Nespravedlivě jsou trochu ve stínu vyhledávanějších blízkých Jeseníků. Pro Rychlebské hory jsou charakteristické táhlé a jakoby zadumané horské hřbety, oddělené hlubokými lesnatými údolími. Překvapením jsou bizarní skaliska, temné soutěsky s vodopády a krápníkové jeskyně.

— Přejít Rychlebské hory „na jeden zátah“ se dost dobře nedá. Pohoří se totiž skládá ze tří ne příliš na sebe navazujících celků: Hornolipovská hornatina, Sokolský hřbet a Travenská hornatina. První dvě části jsou dobře dostupné z Jeseníku a Lipové. Ramzovské sedlo, kde také začíná území, kde lesy spravuje Lesní správa LČR Javorník, je východištěm na nejvyšší horu celých Rychleb Smrk (1 125 m n. m.). Z několika míst se odtud otevírají výhledy na okolní horské lesnaté partie i do podhůří, na rovinatou Slezskou Hanou, Otmuchovské a Nyské jezero. Od dřevěného přístřešku U Matesa, asi kilometr pod vrcholem Smrku, se můžete dostat do romantického údolí Stříbrného potoka k Nýznerovským vodopádům nad Žulovou.

— Hraniční hřebenová cesta vás zavede na sever Rychlebských hor – na Travenskou hornatinu. Prochází jí silnice z Javorníka do polského lázeňského města Łądek Zdrój. Javorníčtí lesníci mají dobré vztahy s polskými kolegy ze zdejšího nadlešnictva – lesní správy. To obhospodařuje lesy na výměře 16,8 tis. ha na území Bialských a Zlatých hor na masivu Sněžníku od nadmořské výšky 400 m v Kladské kotlině po 1 425 m na Králickém Sněžníku. Jsou to lesy od nížinných a podhorských lesů po alpské. Z 90 % se rozkládají na území Snieznickiego Parku Krajobrazowego, období naší CHKO.

Z ROZHLEDNY NA BORŮVKOVÉ HOŘE JE VÝHLED NA CELÉ OKOLÍ

Dominantou Travenské hornatiny je Borůvková hora (898 m) se zděnou rozhlednou a možností občerstvení v letní sezoně. Historie rozhledny, ze které je krásný kruhový výhled od Pradědu přes Králický Sněžník, Smrk, polské Soví hory po polské roviny se zmíněnými jezery a odkud máte lesy LS Javorník jako na dlani, se začala psát v 70. letech 19. století. Byla to nevelká dřevěná stavba postavená správou lázní Landek při hranicích tehdejšího Pruska s Rakousko-Uherskem. Brzy zchátrala a náletovaly ji další stavby. Na tradici rozhleden na Borůvkové hoře navázalo město Javorník vybudováním stavby kruhového půdorysu z nosné ocelové konstrukce a dřevěného opláštění. Její součástí je zděný přístřešek pro turisty. Vyhlička je ve výšce 24 m. Rozhledna byla dokončena v roce 2006. Slouží pro přehled i revírníkům LS Javorník z revírů Bílá Voda a Hoštice, kteří z ní vidí svěšené lesy jako na dlani.

— Jižní část Rychlebských hor tvoří Sokolský hřbet, který je cílem vycházek z Lázní Jeseník, odkud se rozbíhá hustá síť značených cest k lesním pramenům. Ta je však již na území LS Jeseník. Snad nejnavštěvovanějším místem Sokolského hřbetu je vyhlídkové místo – Medvědí kámen (907 m), který je nejlépe dostupný od krápníkových jeskyní Na Pomezí. Poskytuje výhled na Šerák, Smrk a část hlavního hřebene Rychleb.

— V rámci Programu 2000 lesní správa vybudovala pro veřejnost množství objektů ke zpříjemnění pobytu v lesích. Například turistický přístřešek s odpočinkovou stezkou na Ramzové na rozvodí dvou moří, srubový přístřešek Klínová bouda nad Nýznerovem, Hubertus nad Uhelnou, na hrázi Velkého rybníka v Černé Vodě a u Obřích skal nad Lipovou. Déle pak lesníci opravili mimo jiné studánku Pod Kraví hrou v Bílé Vodě a kamenné schodiště k Nýznerovskému vodopádu na Stříbrném potoce.

Revír Bílá Voda
z Borůvkové hory

expozice Vápenka Javorník a Lesní bar

Území LS Javorník je plné zajímavostí. Najdete tu historickou vápenku, Tančírnu i Lesní bar.

Původní stav vápenky
u Javorníka

Na Ramzovském sedle provozuje LS Javorník dobře vybavenou podnikovou rekreační chatu s kapacitou 18 lůžek, která je vhodná k ubytování jak letní, tak v zimní sezoně. Ramzovské sedlo je východištěm cest do Hrubého Jeseníku, Rychleb a masivu Králického Sněžníku. Je významným jesenickým střediskem zimních sportů s vynikajícím rychlíkovým spojením.

— S kolegy polskými lesníky se revírníci často setkávají na hranicích a přímo v lese se snaží řešit případné problémy. Soubor mysliveckých trubačů LS Javorník často zajíždí do polského Landeku ať už k vystoupením při různých lesnických a mysliveckých příležitostech, tak na soutěže trubačů. Po několik let soutěže vyhrávají, letos byli první ve skupině ladění Es a získali pohár starosty Landeku.

VÁPENKA JAVORNÍK

Tato přírodní expozice byla otevřena 28. října. Stavba na pozemku LČR, s. p., je jednoduchá šachtová vápenka stojící na vlastním stavebním pozemku při silnici z Javorníku do Travné. Jedná se o bývalou městskou vrchnostenskou vápenku města Javorník, kterou na pozemcích města v tzv. „městském údolí“ vystavěl v roce 1833 a následně i provozoval na své náklady Josef Meigsner. Dle smlouvy uzavřené s městem se zavázal, že bude

platit z vápenky roční nájemní daň, že se postará o to, aby nedocházelo k poškozování městského lesa a že po dvaceti letech odprodá vápenku městu za poloviční cenu. Vápenka byla zbudována na stejném místě, na kterém stávala zděná pec již v předchozích letech, v níž však byla výroba vápna zastavena v roce 1818.

TERÉNNÍ PODMÍNKY

Vápenka je umístěna ve svahu, který je členěn terasami z lomového kamene, vyskládanými na sucho nebo na suchou maltu. Vápenka o jedné šachetní peci má tvar komolého kužele a je vyzděna z lomového kamene opět na sucho nebo na suchou či vápennou maltu. Pecní dutina s kruhovým průřezem je složena z komolých kuželů a válců a je opatřena vnitřní cihelnou vyzdívkou. V současnosti je výška vápenky v prostoru čelního otvoru 780 cm, průměr šachetní pece v úrovni topeniště je cca 150 cm, průměr jícnu (sazebny) šachetní pece u vrcholu vápenky je 280 cm, celkový průměr vápenky u vrcholu je 868 cm. V tělese u paty vápenky jsou tři odtahové otvory vedoucí k šachetní peci. Otvory jsou klenuté z cihelného zdiva, čelní a pravý byly ponechány v původním tvaru. Levý otvor, jehož klenba byla zcela zborcená, byl při opravě vápenky zvětšen, aby mohli návštěvníci snáze nahlédnout do nitra šachetní pece vápenky. Čelní otvor má šířku 241 cm a výšku 189 cm, hloubka otvoru k topeništi šachetní pece je přibližně 385 cm. Pravý otvor má šířku 239 cm a výšku 216 cm, hloubka otvoru k topeništi šachetní pece je cca 360 cm. Dnešní vnitřní cihelná vyzdívka je nová. Ta původní, kterou tvořily dva cihelné pláště z cihel formátu 30×6,5×15 cm, byla v havarijním stavu a nebylo možné ji zachránit, poněvadž se během opravy vápenky zřítily. Kromě dřevěné stříšky, kovového zábradlí a levého otvoru jsou současné rozměry a podoba stavby takřka shodné s původním stavem vápenky, jak nám to dokládá jediná dobová fotografie z roku 1900. Díky umístění ve svahu byl jícen vápenky pohodlným způsobem plněn nalámaným vápencem, přiváženým shora po lesní cestě vedoucí od lomu k vápence. Dle snímku katastrální mapy z roku 1909 stávalo na místě, kde se nyní nachází dřevěná lavice, dřevěné skladiště na vápno. Nad tímto skladištěm, směrem dále na Travnou, stávaly dvě zděné provozní budovy, jejichž základy jsou skryty pod terénem.

POSTUP PRACÍ

Záměr zachovat a opravit tuto technickou památku se rodil postupně od roku 2000. Nejprve byly vyřezány všechny náletové dřeviny včetně dvou vzrostlých stromů kořenicích přímo ve zdivu stavby. Dále následovalo kaž-

doroční chemické odplevelení a v roce 2006 ze započalo s čištěním pecní dutiny šachetní pece, která byla zcela zasypana zeminou, sutí a částečně i odpady. Vlastní generální oprava započala až v roce 2008 po zpracování projektové dokumentace a výběru stavební firmy.

— Opravu provedla firma z regionu, která pro LČR již několikrát pracovala – Rekons, s. r. o., z Lipové. Průběh čištění šachty a opravy cihelného klenutí otvorů naznačoval, že to nebude snadná záležitost. Celá stavba byla staticky narušena, v kamenném zdivu vápenky byly značné trhliny znásobené kořeny dvou mohutných stromů, které prorůstaly celou stavbou. Původní vnitřní cihelná vyzdívká byla zcela dožitá, narušená vlhkostí a po úplném vyčištění pecní dutiny se bohužel zřítíla.

— Vápno se v nově opravené vápence už pálit nebude, ale její záchranou v hodině dvanácté zůstala část technické historie našeho kraje zachována pro generace budoucí. Jakého konstrukčního typu byla tato předchozí vápenka, nevíme. Vápencový lom, ze kterého se brala surovina na pálení, se nachází v kopci nad vápenkou a je přístupný po zpevněné cestě vinoucí se po úbočí svahu směrem nahoru do kopce. Josef Meigsner pátil vápno ve vlastní režii zcela jistě až do roku 1847, kdy se dostal do finančních obtíží a nestačil splácet dávky z nájmu vápenné pece. Město Javorník převzalo provozování vápenky do vlastní režie prokazatelně roku 1861, o čemž svědčí živnostenské oprávnění vydané javornickému měšťanstvu, oprávněnému k hospodaření s městským lesem. Kolem roku 1900 byla výroba vápna v této vápence pravděpodobně ukončena. V roce 1945 byla vápenka i s okolními pozemky konfiskována a přešla do vlastnictví čsl. státu, později pak do správy Čs. státních lesů, n. p. V současnosti je jejím vlastníkem Česká republika a právo hospodařit k ní mají Lesy České republiky, s. p., Lesní správa Javorník.

— Dle doposud provedeného terénního průzkumu se jedná o nejstarší dochovanou šachtovou vápenku na území celého Olomouckého kraje a z tohoto důvodu je její oprava více než záslužná, stejně jako podobná oprava vápenky Zálesí. Obě opravy byly provedeny v rámci Programu 2000.

TANČÍRNA

Dnes chátrající restaurace se sálem, tzv. Tančírna (německy Georgshalle), v Račím údolí u Javorníku, postavená v secesním stylu, patřila k vyhlášeným výletním místům obyvatel Javorníku i širokého okolí. Oblíbené byly pěší procházky z Javorníku přes Jánský vrch, Čertovy kazatelny, hrad Rychleby a zpět do Račího údolí, nebo z Nových Vilémovic do Račího údolí přes Červený Důl.

Před válkou se zde o sobotách konaly zábavy, o nedělích čaje s hudbou. Okolí malebného místa zkrášloval parčík se skalkami, rododendrony, okrasnými dřevinami a stylovým venkovním posezením.

— Na místě pozdější Tančírny stála koncem 19. století dřevěná parní pila, která stejně jako okolní pozemky patřila vratislavskému biskupství. V blízkosti se nacházela malá pekárna a prádelna. Tančírnu nechal jako restauraci, taneční sál a penzion postavit v letech 1906–1907 Georg Kopp. Dlouhá léta nebyla Tančírna udržována, zatékalo do ní. Zakoupila ji však obec Bernartice a střechu prozatímně zakryla lepenkou. Po provedení konzervačních a restauračních prací by snad bylo ještě možno budovu zachránit. Zanedbaný byl i bývalý park, ve kterém se nachází například tis červený, jedlovec kanadský, borovice limba, jedle kanadská a další domácí a exotické dřeviny. Račím údolím se dostanete i na turisty vyhledávané bizarní skalisko – Čertovu kazatelnu.

LESNÍ BAR

Napravo od železniční trati z Ramzové do Horní Lipové se na úbočí Šeráku vypínají Obří skály s krásným výhledem na Rychlebské hory. V jejich lůně, asi dva kilometry od nádraží a památné lípy v Horní Lipové, se po cyklotrase na lesní cestě dostanete do míst, která vám doslova vyrazí dech. A to budete mít i po absolvování stoupání už „jazyk na vestě“. U potoka v ohbí cesty vybudovala LS Javorník pro turisty odpočinkové místo. O pohodu turistů se stará ve formě malého občerstvení místní revírník LČR revíru Smrk Ing. Václav Pavlíček. Proč to dělá? Je to jeho osobní aktivita, má rád lidi a baví jej zpříjemňovat jim pobyt v přírodě. A důvěřuje jim, že místo nezničí a nevykradou, i když se obsluhují sami. Za dobrovolný příspěvek, prakticky za uhrazení nákladů, si mohou vybrat z několika nápojů, chlazených vodou z potoka, k dispozici mají slané a sladké sušenky. Mohou napsat přátelům pohlednici a orazítkovat ji místním razítkem. Toto místo je mezi turisty známé jako Lesní bar. O několik kilometrů výše se mohou osvěžit pod přírodní sprchou. Lesní bar bude k dispozici i v zimě. Turisté si mohou formou samoobsluhy uvařit čaj nebo svařáček. — Podobné aktivity jsem viděl na starých pohlednicích fořtoven v Krušných horách. Před polesím paní fořtová v kroji roznášela pod slunečníky domácí mléko a koláče, z miniobůrků vystrkoval hlavu nějaký hendikepovaný jelen, zvaný „kryplík“, v rybníčku bylo možno nalovit si k obědu ryby. V době někdejších německých krušnohorských fořtů to bylo možné. Viděl snad pan revírník podobné obrázky a inspiroval se? Ne, je to jeho originální nápad.

Jiří Junek, foto Jakub Matuška

1 2

1 Vápenka dnes

2 Lesní bar na revíru Smrk

když jsi jediný, kdo může, musíš to udělat

Na Lesní správě Javorník jsme hovořili s pracovníkem pozemkové evidence Alešem Procházkou o jeho oboru.

Ing. Josef Barnet

Sešli jsme se nad starými mapami, elaboráty psanými a kreslenými ručně na pauzovací papír, vložkami pozemkové knihy psanými převážně německy – švabachem nebo kurentem a navíc často i slezským dialektem s řadou dnes již neznámých pojmů.

— Pan Procházka si vzpomněl na odborníka z oboru pozemkové evidence, který se dokáže v těchto písemnostech orientovat a s nímž spolupracoval a je s ním stále v pracovním kontaktu – na dnes již téměř 80letého Ing. Josefa Barneta ze Šumperku.

ZAČÁTKY

V padesátých letech pracoval tento zemědělský inženýr ve skupině pozemkových úprav na území tehdejšího Olomouckého kraje, potom v Okresním melioračním družstvu Zábřeh a následně v Agrostavu Šumperk. Zpracovával zejména na Žulovsku, Javornicku a Vidnavsku projekty pozemkových úprav, projekty pro zemědělské meliorace a prováděl fyzickou inventarizaci zemědělských pozemků obhospodařovaných zemědělskými družstvy, státními statky a lesním závodem.

— S trochou nadsázky lze říci, že se mu tato oblast stala životním osudem a zná zde „každou hroudu“ jako nikdo jiný – on sám však dodává, že „půda je věčně živá“.

OSMDESÁTÁ LÉTA

V letech 1985–86 probíhala na tehdejší Lesní závodech Javorník na území od Bílé Vody po Lipovou-lázně

příprava pozemkových podkladů pro obnovu LHP, jejíž součástí byla rovněž fyzická inventura zemědělských pozemků.

— Ve dne Ing. Barnet s panem Procházkou šetřil v terénu skutečný stav a využití zemědělských pozemků, porovnával ho s mapou evidence nemovitostí a leteckými snímky a zhotovoval terénní zákresy, po večerech skutečný stav kreslil na pauzovací papír a zjištěné změny výměry a druhu pozemků zapracoval do tabulek. Ke každé změně pozemku bylo vypracováno samostatné Agronomicko-půdoznalecké zhodnocení.

— Výsledný elaborát byl podkladem potřebným pro vydání příslušného rozhodnutí tehdejší ONV Šumperk, odborem vodního a lesního hospodářství a zemědělství.

— Po roce 1989 Ing. Barnet zajišťoval v archivech MZE v Praze podklady pro navrácení historického a přidělového majetku obcí na Žulovsku, Javornicku a Vidnavsku, dosud vypomáhá některým obcím s pozemkovou evidencí a stále ještě konzultuje s LS Javorník stav a vývoj změn pozemků.

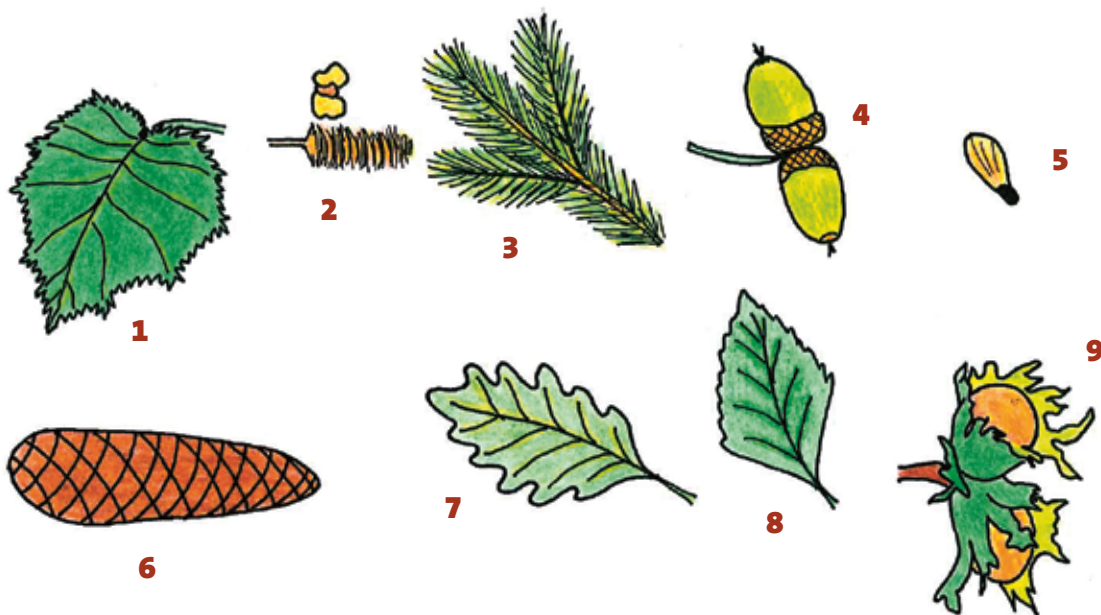
— Po tomto zajímavém povídání chovám obdiv k činnosti, při níž člověk pracuje s řadou starých dokladů a čísel. I z nezáživných čísel je možno zjistit zajímavé věci, třeba z historie regionu. O zdánlivě nezajímavé práci pan Procházka říká: „Když jsi jediný, kdo to může udělat, musíš to udělat.“

pojdte hádat a soutěžit s Lupínkem a Jehličkou

Jehlička a Lupínek si pro vás opět připravili základnou soutěž – přiřadte listy, plody a semena k sobě. Správné řešení nám zasílejte do 15. prosince na níže uvedenou adresu. Na obálku připište „Jehlička a Lupínek“. Ze správných odpovědí vylosujeme vítěze a odměníme je dárkem.

**Adresa: Redakce časopisu Lesu Zdar,
Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové**

Výherci ze zářijového čísla:

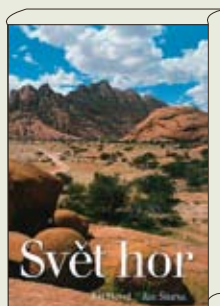
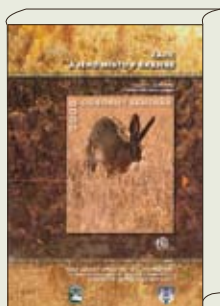
Martin Líška, Jevišovice; Alice Brožová, Ledec nad Sázavou; Kristýnka Kotková, Kyjov

Vyhlášení zimní soutěže pro děti:

**„O nejkrásnější vánoční stromeček
pro zvířátka v lese“**

Pravidla soutěže: stromeček v lese ozdobte dobrotami pro zvířátka, vyfoťte se u něj a fotografii s vaším jménem a adresou zašlete poštou nebo e-mailem do 20. ledna 2009 na adresu: Lesy České republiky, s. p.; Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové nebo wojtylova@lesy.cz. Obálku nebo e-mail označte heslem „Stromeček pro zvířátka“. Pět výherců obdrží věcnou cenu.

nové odborné publikace a knihy z oboru lesnictví a příbuzných oborů

LESY ČESKÉ REPUBLIKY, S. P.: VÝROČNÍ ZPRÁVA 2007

— Součástí Výroční zprávy 2007 je i výstup na CD.
Vyd. Lesy České republiky, s. p., Hradec Králové, 2008
/přiděleno technické knihovně LČR HK/

PĚSTOVÁNÍ NEPŮVODNÍCH DŘEVIN

— Sborník referátů ze semináře (Kroměříž, 26. 6. 2008), který pořádaly Česká lesnická společnost, o. s., pobočka Dendrologická, Dobřichovice, a Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a dřevařská, za finanční podpory Ministerstva zemědělství, úseku lesního hospodářství.

OBJEKTIVNÍ LESNÍ PEDAGOGIKA

— Sborník referátů ze semináře (Blatná, 11. 9. 2008), který pořádaly Město Blatná, odbor životního prostředí, a Česká lesnická společnost, o. s., pobočka Dendrologická, Dobřichovice, za finanční podpory Ministerstva zemědělství, úseku lesního hospodářství.

ZAJÍČ A JEHO MÍSTO V KRAJINĚ

— Sborník referátů ze semináře (Roudnice nad Labem, 12.–13. 9. 2008), který pořádala Česká lesnická společnost, o. s., ve spolupráci s Českomoravskou mysliveckou jednotou a Městským úřadem Roudnice nad Labem.

PŘIROZENÉ ZMLAZOVÁNÍ BOROVIC

— Sborník referátů ze semináře

(Mimoň, 17. 9. 2008), který pořádala Česká lesnická společnost, o. s., ve spolupráci s Vojenskými lesy a statky ČR, s. p., divizí Mimoň, za finanční podpory Ministerstva zemědělství, úseku lesního hospodářství.

ÚDRŽBA LESNÍ DOPRAVNÍ SÍTĚ

— Sborník ze semináře (Křtiny, 23. 9. 2008), který pořádala Česká lesnická společnost, o. s., a Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně za finanční podpory Ministerstva zemědělství, úseku lesního hospodářství.

VÝZNAM DŘEVOPRODUKČNÍ FUNKCE LESA PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

— Sborník referátů ze semináře (Praha, 2. 10. 2008), který pořádala Česká lesnická společnost, o. s., a Nadace dřevo pro život za finanční podpory Ministerstva zemědělství, úseku lesního hospodářství. Cílem semináře bylo přinést nové pohledy na vliv dřevoprodukční funkce lesa, dřeva a dřevěných výrobků na různé složky našeho životního prostředí.

Výše uvedené sborníky vydala Česká lesnická společnost, Praha, 2008 /darováno Českou lesnickou společností, Praha, technické knihovně LČR HK/

ZE ŽIVOTA STROMŮ

Ladislav Bláha a kolektiv

— Každý z nás již jistě někdy obdivoval krásný, v lese nebo o samotě stojící strom. Samostatně rostoucí

stromy jsou často dominantou celé krajiny. Pokud je nezničí vichřice, blesk či člověk, mohou se některé druhy dožít stovek i tisíců let. Stromy jsou výjimečné i dalšími svými vlastnostmi. Cílem knihy je ukázat především krásu stromů s neobvyklými tvary a popsat místa, kde se nacházejí. Ocení ji zájemci o dendrologii a o přírodu obecně, stejně jako turisté a cestovatelé. Ač je psána odborníky, její obsah je čtivý a přístupný i bez předběžných botanických znalostí.

— Bohatý barevný fotografický a kreslený doprovod s množstvím konkrétních popisů a poznámek názorně ilustruje fakta a může se stát inspirací pro výlety po našem území i na daleké cesty do zahraničí za poznáním přírodních kuriozit a rekordů.

Vyd. nakladatelství Karmášek, České Budějovice, 2008

/zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK/

HUBERTŮV PITAVAL – 1. DÍL (ANEBO CO SE VŠECHNO MŮŽE STÁT NA JAŘE A V LÉTĚ)

Jaroslav Šprongl a Petr Slaba

— Vzhledem k zájmu čtenářů o soudničky došlo autorské duo k rozhodnutí vydat publikaci, která může zábavnou formou výrazně přispět ke zlepšení právního povědomí naší myslivecké veřejnosti. Autoři shrnuli nejzajímavější případy porušování mysliveckých předpisů v měsících duben až září do knížky, která je svým obsahem obdobou

před téměř 40 lety vydané publikace „Myslivci a paragrafy“ od Václava Brože.

— Od té doby se pravidla poněkud změnila, a proto je vhodné si je znovu připomenout. Každý z 18 konkrétních případů, které kniha obsahuje, je v závěru porovnán s platnými právními předpisy a s důsledky jejich nedodržování. Z knihy se tak stává vhodná příručka pro myslivecké hospodáře a předsedy mysliveckých sdružení a honebních společenstev nebo pro pracovníky státní správy myslivosti.

Ve spolupráci s Klubem autorů při Českomoravské myslivecké jednotě vydal Rembrandt, s. r. o., Dobřichovice, 2008 /zakoupeno v Lesnické práci, s. r. o., Kostelec nad Černými lesy, pro technickou knihovnu LČR HK/

SVĚT HOR

Jiří Havel a Jan Štursa

— Výpravná obrazová publikace je dílem předního českého fotografa krajiny a přírody Jiřího Havla a českého přírodovědce Jana Štursy. Obdivovatelé hor uvítají, že se oba odborníci spojili ke zpracování nové knihy, která věcnou informací i emotivní estetikou postihuje podstatu horského bytí. Ve své podstatě jsou hory vždy ozvláštněný a složitý přírodní objekt. Mají také hodně společného, protože fyzikální zákony a biologické principy jsou všudypřítomné. Na vzdálených koncích zeměkoule se projevují mnoha zvláštnostmi, jež ale mohou postihnout jen regionální monografie.

— Z materiálů a zkušeností posbíraných v různých pohořích autoři vytvořili jistý druh obrazové učebnice, která pomocí dobře volených příkladů na působivých fotografiích a v doprovodných kapitolách vysvětluje právě ony společné zákony a principy, jež horskou krajinu charakterizují. V sedmi kapitolách knihy jsou tematicky pospojovány velkolepé scenérie a detailní obrázky z více než padesáti pamětihodných pohoří, a na jejich příkladu jsou vloženy nejen prvoplánové struktury, ale i důležité vývojové procesy, které horskou přírodu a její dramatické estetické spoluvytvářejí.

— V úvodní kapitole Klenoty světových pohoří jsou na více než pět desítek efektních záběrů krajinných celků i detailů představována významná světová horstva.

— Následující tři kapitoly – Hory

v pohybu, Dílo větru, sněhu a ledu a Potoky, řeky a jezera – by se daly označit jako stručná učebnice geologie a geomorfologie.

— Kapitoly Umění přežít a Na horských loukách vypovídají o neskutečném množství rostlinných druhů, které si ve zdánlivě nehostinném horském prostředí dokázaly vybojovat místo na slunci a svou krásou ho obohatit.

— Závěrečná kapitola Barevné proměny hor je přehlídkou náladových snímků, kde hlavní roli hrají barvy, světla, stíny a siluety. Je důkazem jedinečnosti a neopakovatelnosti okamžiku a zároveň možnosti zachytit jedno a totéž místo v bezpočetném množství podob.

— Rejstřík, terminologický slovníček a shrnutí v angličtině umožní českým i zahraničním čtenářům rychlou orientaci v knize. Tato publikace zpří-

stupňuje široké veřejnosti v encyklopedické stručnosti bohatě ilustrované „věděni“, v němž se věcná sdělení propojují s uměleckým vzhledem do samé podstaty horské existence. Vyd. OTTOVO NAKLADATELSTVÍ, Praha, 2008

/zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK/

ATLAS OBLAKŮ (Z NĚMECKÉHO ORIGINÁLU „WOLKEN“ Z ROKU 2004)

Hans Häckel

— Jaké dnes bude počasí? Jaké dnes budou oblačky? Jak vlastně oblačky vznikají? Proč se zase ztrácejí? Kdy je vidět duha? Co jsou to vedlejší slunce? A kdy se mluví o irizaci? Odpovědi na tyto otázky a mnoho dalších informací najdeme v tomto atlase. Po krátkém a srozumitelném nahlédnutí do atmosférické fyziky

a mezinárodní klasifikace oblaků se kniha věnuje mnohotvárnosti a kráse oblaků. Vysvětluje, jak oblačky vznikají, zanikají a jaké počasí ohlašují. 178 barevných fotografií ukazuje úžasné bohatství tvarů přirozených, ale i uměle vytvořených oblaků: půvabné beránky i hrozivě působící bouřkové oblačky, vysoké ledové a nízké dešťové oblačky, běžné tvary oblaků i ty, které můžeme pozorovat jen vzácně. Všechny hlavní typy oblaků jsou roztříděny podle mezinárodní klasifikace do jednotlivých skupin (výškových pater) a druhů (cumulus, stratus, cirrus). Je připojen i výklad o nejdůležitějších optických jevech, jako jsou hala, vedlejší slunce, koróny a duhy. Vyd. Academia, Praha, 2008, v řadě Atlasy /zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK/

Jiří Uhlíř

další záslužné Kovaříkovy monografie o myslivosti (recenze)

Náš přední současný český myslivecký historik, spisovatel a publicista docent MUDr. Jaromír Kovařík, CSc., ve svých 82 letech v létě 2008 vydal další dvě hodnotné a zajímavé knížky ve známém mysliveckém vydavatelství Druckvo, spol. s r. o., v Praze, a to: ETIKA V MYSLIVOSTI (96 stránek, 55 obrázků) a ZVĚŘ, LOV, MYSLIVOST V NAŠÍ HERALDICE A FILATELI (120 stránek, barevné obrazové přílohy na straně 49–177). Obě původní knížky vyšly zde v prvním vydání s ilustracemi Miroslava Mičí v edici Myslivost do kapsy.

Literárně velmi plodný myslivecký autor Jaromír Kovařík v první recenzované knížce aktuálně reaguje na potřeby současných myslivců, kterým přináší zasvěcené a důkladné poučení o etice, tj. nauce o mrálce, mravnosti, soustavě mravních norem a mravním kodexu. Kovařík obsah a látku své původní a velmi zdařile zpracované knížky rozvrhl do 10 promyšleně koncipovaných kapitol se dvěma obrazovými přílohami. — Po úvodu a pohledu do minulosti (strana 5–10) a citaci klasiků o mrálce v myslivosti (11–22) uvádí

Kodex myslivosti C.I.C. (23–26) a pohled na naši myslivost v současnosti včetně etických „zákonů“ myslivosti. Pojednává dále o osobnosti myslivce, mysliveckém odívání, zvycích i tradicích a připomíná významy myslivosti (s. 27–44). Brilantně je zpracována kapitola Myslivečtí patroni (s. 45–63) o svatém Hubertovi a svatém Eustachovi i jejich legendách a památkách na území naší vlasti. Dále autor cituje Hromasovo Desatero naší myslivosti (65–66). Přetiskuje Podtřemšínského Písňe a Vrbovu úvahu o myslivecké duši (s. 67–74). Po krásném závěru (s. 75) následuje obrazová příloha 24 reprodukcí k sv. Hubertovi a sv. Eustachovi (s. 77–92).

— Kovaříkova monografie **ETIKA V MYSLIVOSTI** aktuálně odpovídá na celkový úpadek mrálky v současné české společnosti, ve veřejném i soukromém životě, na rozmach tzv. „moderního pytláctví a pytláčení“, tolik znepokojující čestné myslivce. Kniha se velmi vhodně vemlouvá do svědomí našich současných myslivců a vyzdvihuje morální přínos myslivosti pro ušlechtilé a mravně se chovající myslivce.

— Velmi přínosná je druhá Kovaříkova přehledná a souhrnná monografie **ZVĚŘ, LOV, MYSLIVOST V NAŠÍ HERALDICE A FILATELI** (2008, 120 stránek). Komplexně, přehledně a srozumitelně pojednává o ikonografické inspirativnosti naší zvěře, lovu a myslivosti v heraldice, tzn. ve znacích a erbech, a v naší československé i české filatelii v letech 1918–2008. Cenné jsou nejen textové a poučené Kovaříkovy informace, ale též důležité názorné obrazové barevné přílohy: erby měst a obcí (s. 49–68) a erby osob a rodů (s. 69–94) a barevné reprodukcce poštovních známek Zvěř a myslivost v naší filatelii (s. 95–117).

— Tato vynikající kompletní monografie uspokojí svou přehledností, výčtovou komplexností i vybranými obrazovými přílohami především laiky a zajímavá je též pro odborníky. Shrnuje totiž poznatky z mnoha dílčích statí a pojednání už dříve publikovaných, ke škodě věci však soupis bibliografických citací chybí. Kniha dokládá podnětnost, inspirační sílu naší zvěře, lovu a myslivosti pro výtvarné ztvárnění v heraldice i ve filatelii.

— Autor také touto odbornou, populárně naučnou knížkou opětovně prokázal svou zběhlou a erudici v kulturní historii československé myslivosti. Recenzované Kovaříkovy knížky obohacují naši mysliveckou literaturu o výtvarnou a ikonografickou tematiku i o vzhled do problematiky myslivecké etiky, což je víc než sympatické.

— Nové Kovaříkovy práce jsou tradičně velmi přínosné a podnětné svým komplexním i výtvarným zpracováním. Dvaosmdesátiletému autorovi Jaromíru Kovaříkovi, stále čilému lékaři-neurochirurgovi, za obec myslivců děkuji a gratuluji ke zdařilým, hodnotným a přínosným knížkám, které potěší nejen myslivce, ale i historiky, heraldiky a filatelisty, studenty, knihovníky i širokou kulturní veřejnost.

— Publikace jsou k zakoupení v knihkupectví redakce časopisu Myslivost, Seifertova 81, 130 00 Praha 3, tel. 222 783 003, a u vydavatele Druckvo, Táboritká 23, 130 87 Praha 3, tel. 777 292 722.

PhDr. Jiří Uhlíř, Jaroměř (řádny člen Obce spisovatelů v Praze)

aktualizace platných norem

V měsíci říjnu došlo k aktualizaci těchto norem:

Nové normy

ČSN EN 848–2 (496123) Bezpečnost dřevozpracujících strojů – 9.2008
 ČSN EN 1870–1 (496130) Bezpečnost dřevozpracujících strojů – Kotoučové pily – 9.2008
 ČSN EN 1870–13 (496130) Bezpečnost dřevozpracujících strojů – Kotoučové pily – 9.2008
 ČSN EN 1870–14 (496130) Bezpečnost dřevozpracujících strojů – Kotoučové pily – 9.2008
 ČSN EN 15254–4 (730855) Rozšířená aplikace výsledků zkoušek požární odolnosti – 9.2008
 ČSN EN 1993–1–6 (731401) Eurokód 3: Navrhování ocelových konstrukcí – 9.2008
 ČSN EN 1993–1–7 (731401) Eurokód 3: Navrhování ocelových konstrukcí – 9.2008
 ČSN EN 1993–1–12 (731401) Eurokód 3: Navrhování ocelových konstrukcí – 9.2008
 ČSN EN 1993–3–1 (731431) Eurokód 3: Navrhování ocelových konstrukcí – 9.2008
 ČSN EN 1993–3–2 (731432) Eurokód 3: Navrhování ocelových konstrukcí – 9.2008
 ČSN EN 1993–5 (731451) Eurokód 3: Navrhování ocelových konstrukcí – 9.2008
 ČSN EN 1993–6 (731460) Eurokód 3: Navrhování ocelových konstrukcí – 9.2008
 ČSN EN 12273 (736146) Kalové vrstvy – Specifikace – 9.2008
 ČSN EN 15461 (736340) Železniční aplikace – Emise hluku – 9.2008
 ČSN ISO 15705 (757521) Jakost vod – Stanovení chemické spotřeby kyslíku (CHSK_{Cr}) – 9.2008
 ČSN ISO 10703 (757630) Jakost vod – Stanovení objemové aktivity radionuklidů – 9.2008
 ČSN EN ISO 16266 (757850) Jakost vod – Stanovení Pseudomonas aeruginosa – 9.2008

Opravy a změny norem

ČSN EN 1991–1–4 (730035) Eurokód 1: Zatížení konstrukcí – 9.2008 Oprava 1
 ČSN EN 13803–2 (736350) Železniční aplikace – Kolej – 9.2008 Oprava 2
 ČSN 756101 Stokové sítě a kanalizační přípojky – 9.2008 Oprava 3

Seznam všech platných norem (pouze výše zmíněných vybraných řad) je na intranetu v sekci Archiv LČR – program sgArchiv IW – sekce normy.

Odebírané řady

01 09 Environmentální management
 48 Lesnictví
 49 Průmysl dřevozpracujících
 73 Navrhování a provádění staveb
 75 Vodní hospodářství

Odvětvové technické normy

TNV 75 Vodní hospodářství
 TNO 83 Odpadové hospodářství

Ivo Šlesinger

V MĚSÍCI PROSINCI OSLAVÍ VÝZNAMNÁ ŽIVOTNÍ JUBILEA TITO PRACOVNÍCI LČR:

PADESÁTINY

ING. BOŽENA KŘÍŽKOVÁ	ST VSETÍN
VRATISLAV NOŽÍŘ	LS CHOCEŇ
JIŘÍ STEJKOZA	LZ BOUBÍN

ŠEDESÁTINY

KAREL ČERNÝ	LZ KONOPÍŠTĚ
KAREL KELLER	LZ DOBŘÍŠ
ZDENĚK PEŘAN	LS JINDŘICHŮV HRADEC
PAVEL TYC	LZ ŽIDLOCHOVICE
JAROSLAV STREJC	LS RUMBURK

**VŠEM JUBILANTŮM PŘEJEME
HODNĚ ZDRAVÍ A ŠTĚSTÍ DO DALŠÍCH LET.**

Foto Veronika Svobodová

LS Javorník zachránila unikátní technickou památku

- 1
- 2 4
- 3

V den státního svátku 28. 10. 2008 v odpoledních hodinách proběhlo v Javorníku slavnostní otevření „Vápenky Javorník“. Kompletní opravu této 175 let staré technické památky financovaly LČR, s. p., z vlastních prostředků „Programu 2000“.

1 Samotné otevření pro veřejnost začalo slavnostní fanfárou trubačů LS Javorník. Účastníky byli pozvaní hosté z KŘ LČR v Šumperku, Národního památkového ústavu v Olomouci, Vlastivědného muzea Jesenicka, Města Javorník, nechyběl také dodavatel stavby a široká veřejnost.

2 Nejprve všechny přivítal mluvčí LČR, s. p., Bc. Drahný a hned poté nastoupila na scénu Javornická dělostřelecká garda, o. s., která divákům vtipně a s nadsázkou naznačila, jak došlo v tomto zařízení k ukončení *pálení* destilátů a začátku *pálení* vápna.

3 Privilegium přestřižení pásky připadlo na referenta DM LS za asistence lesního správce, krajského ředitele Ing. Štefla, starosty města a dodavatele stavby.

4 Pak už si mohla bezmála stovka přítomných prohlédnout celou stavbu. Z informační tabule se mohli dozvědět potřebné informace o Vápence Javorník i nedaleké vápence na Zálesí. K tomu všemu hrála příjemná živá hudba, kterou zajišťovala kapela složená z pracovníků LS. Celá akce proběhla v milém a přátelském duchu a všichni, kteří se na akci podíleli, mohou být hrdí a spokojeni.

Autor: Jakub Matuška, LS Javorník

Záznam ze slavnostního otevření Vápenky Javorník najdete na www.diginaves.cz

